

Dreiging in Weesp

Evaluatie van de gebeurtenissen rondom de bedreigingen van scholen

COT Instituut voor Veiligheids- en Crisismanagement, *An Aon Company*

28 september 2009

Mr. drs. R. Dammen

Drs. N. Hendriks van de Weem

Drs. M. Zannoni

Prof. dr. U. Rosenthal

Den Haag, september 2009

Voor vragen of opmerkingen naar aanleiding van deze evaluatie kunt u schriftelijk, telefonisch of per e-mail contact opnemen met de auteurs via:

COT Instituut voor Veiligheids- en Crisismanagement, *An Aon Company*
Koninginnegracht 26
2514 AB Den Haag
Telefoon: 070-3122020

E-mail: cot@cot.nl

Internet: www.cot.nl

Samenvatting

Op maandag 9 februari komen bij de politie twee bedreigingen binnen gericht aan scholen in Weesp. In reactie op deze bedreigingen wordt actie ondernomen door politie, gemeente en Openbaar Ministerie (OM) en door scholen zelf. De gebeurtenissen en de reactie op de gebeurtenissen gaan gepaard met grote maatschappelijke onrust in Weesp, met een intensieve mediaberichtgeving en (mede als gevolg hiervan) publieke discussie.

De gebeurtenissen hebben op velen een grote impact gehad. Het college van burgemeester en wethouders wil leren van de gebeurtenissen en van de ervaringen met getroffen maatregelen. Het college van B&W heeft het COT Instituut voor Veiligheids- en Crisismanagement, *An Aon Company* (hierna: COT) opdracht gegeven een evaluatie uit te voeren van de gebeurtenissen rondom de bedreigingen. De evaluatie moet lessen opleveren voor de gemeente Weesp en voor de andere lokale en regionale partners.

In dit rapport presenteert het COT zijn bevindingen. In deze samenvatting benoemen wij kort de belangrijkste gebeurtenissen en geven wij aan wat onze bevindingen zijn. Ook benoemen wij lessen. In de rapportage is een meer uitgebreide feitenreconstructie en analyse opgenomen.

Overzicht van de belangrijkste gebeurtenissen

Op maandagochtend 9 februari komt bij de meldkamer van de politie een telefonische bedreiging binnen, gericht aan de Jozefschool in Weesp. Rond hetzelfde tijdstip vindt een leerkracht van basisschool De Terp een dreigbrief op de deurmat van de school. De bedreigingen worden doorgegeven aan het wijkteam van de politie in Weesp. De wijkteamchef laat extra surveillance uitvoeren en informeert de burgemeester van Weesp. De burgemeester van Weesp roept de directeuren van de scholen en kinderopvangorganisaties bijeen voor een spoedoverleg op het gemeentehuis. Hij informeert hen over de situatie. Ook wordt een brief voor de ouders opgesteld. De brief is terughoudend in informatie over de aard en inhoud van de dreiging om het opsporingsonderzoek, dat is opgestart door het OM, niet te verstoren. Ook maakt hij bekend welke veiligheidsmaatregelen er worden getroffen en wat de scholen moeten doen.

De media-aandacht voor de bedreigingen is op dinsdag 10 februari groot. Burgers en media proberen de gemeente telefonisch te bereiken. 's Avonds worden in het programma Opsporing Verzocht beelden vertoond van de jongens, die het dreigtelefoontje hebben gepleegd. De twee jongens worden herkend en door hun ouders naar het politiebureau gebracht.

Op woensdag 11 februari is er nog steeds veel aandacht van de media voor het incident. In de loop van de dag spreken de burgemeester en de fungerend Hoofd Officier van Justitie (fgd. HOvJ) voor het eerst met elkaar. Ook heeft de burgemeester contact met de korpschef. Zij spreken af dat zij gedrieën een verklaring zullen afleggen in de raadscommissie Algemene Zaken van de gemeente Weesp. Na afloop van deze vergadering is de burgemeester te gast in Pauw & Witteman.

Op donderdag 12 februari meldt een man zich bij het politiebureau in Weesp. Hij vertelt dat hij de dreigbrief heeft geschreven. 's Avonds is de moeder van één van de jongens te gast in Pauw & Witteman.

De twee jongens en de man worden op vrijdag 13 februari voorgeleid aan de rechter-commissaris. Deze bepaalt dat de twee jongens voorlopig worden vastgehouden. De man mag, onder voorwaarden, naar huis. Op vrijdagochtend nodigt de burgemeester de directeuren van scholen en kinderopvangorganisaties uit voor een overleg later die ochtend. Omdat veel scholen al vakantie of een studiedag hebben, is de opkomst laag. De burgemeester laat die dag weten dat alle veiligheidsmaatregelen zijn opgeheven. 's Avonds zijn de moeder van één van de jongens en zijn advocaat te gast in NOVA.

Op maandag 16 februari besluit de kinderrechter dat de beide jongens vanaf de volgende dag onder huisarrest zullen worden geplaatst. Eén van de jongens zegt in het RTL Nieuws dat hij spijt heeft van zijn daad. Die avond zijn de moeders van beide jongens en de advocaat van één van de jongens te gast in Pauw & Witteman.

Op vrijdag 20 februari biedt één van de jongens zijn excuses aan voor het plegen van het dreigetelefontje in het programma Jeugdjournaal. Hij herhaalt zijn excuses in NOVA op zaterdag 21 februari.

De kinderrechter doet op 5 juni uitspraak in de zaak tegen de jongens. De jongens worden veroordeeld tot jeugddetentie voor de duur van vier weken waarvan twee weken voorwaardelijk. Beide jongens zullen verder worden begeleid door de jeugdreclassering. Eén van de jongens zal een persoonlijkheidsonderzoek moeten ondergaan.

Conclusies

1. De burgemeester, het Openbaar Ministerie en de politie hebben, ieder vanuit de eigen verantwoordelijkheid, de dreigingen terecht serieus genomen.

- De in de dreigingen genoemde gebeurtenissen waren voorstelbaar.
- De recente ervaringen met het drama in Dendermonde versterkte de urgentie van de bedreigingen.
- De waarschijnlijkheid beoordelen wij als gemiddeld tot hoog.
- De mogelijke ernst was 'ernstig' gelet op de dreiging met geweld en de verwijzingen naar 'seriemoordenaar' en 'erger dan Dendermonde'.
- De politie, de burgemeester en het OM hebben de dreiging direct serieus genomen en relatief snel eerste maatregelen uitgevoerd.
- De meeste ouders die een vragenlijst van het COT hebben ingevuld geven aan dat zij vinden dat de dreiging terecht serieus is genomen. Ook vonden de meeste ouders de maatregelen duidelijk.

2. In Nederland wordt geen onderscheid gemaakt in bevoegdheden, taken en verantwoordelijkheden tussen grote en kleine gemeenten. Het is voor een gemeente met de grootte van Weesp niet mogelijk om de dynamiek van een dreiging en de maatschappelijke onrust, die daardoor ontstaat, zelfstandig te beheersen. Wel mag bij een dreiging van de gemeente verwacht worden dat:

- de gemeente de lokale gezagsdriehoek bijeen roept;
- de gemeente de eigen interne crisisorganisatie op orde heeft;
- de gemeente weet wanneer zij moet opschalen en bij welke organisatie(s) expertise en capaciteit (bijvoorbeeld op het gebied van communicatie) kan worden verkregen.

- Aan de samenwerking tussen gemeente, politie en OM is onvoldoende vorm en inhoud gegeven. De lokale gezagsdriehoek had het gremium moeten zijn waarbinnen de bedreigingen werden beoordeeld en waarin besloten werd tot het treffen van maatregelen.
- De afhandeling van een serieuze dreiging vraagt om een organisatorische opschaling. Afstemming tussen partijen en het genereren van extra capaciteit voor de uitvoering van bepaalde processen (zoals voorlichting) zijn noodzakelijk. Dit is onvoldoende gebeurd.
- De gemeentelijke organisatie was onvoldoende toegerust op het omgaan met de ontstane onrust. Er is geen gemeentelijk crisisteam gevormd en er was onduidelijkheid over de taken en rollen van de gemeentelijke ambtenaren. De afstand tussen burgemeester en de deskundige adviseurs in de eigen organisatie was te groot. De burgemeester heeft zich beperkt laten adviseren en ambtelijk lukte het niet om de adviezen voldoende voor het voetlicht te brengen.
- Er is te beperkt nagedacht over mogelijke scenario's en de maatregelen die in die scenario's aan de orde kunnen zijn. In de bedreigingen is niet aangegeven *wat* er mogelijk zou gaan gebeuren. Er zijn geen afspraken gemaakt over wat te doen als de dreiging onverhoopt werkelijkheid zou worden.

3. Het is de gemeente onvoldoende gelukt om de regie te krijgen en te houden op de afhandeling van het incident en op de voorlichting.

- De samenwerking met de scholen is actief gezocht maar bleef te vrijblijvend en te ad-hoc. Na het eerste overleg is er geen structureel contact meer geweest tussen de gemeente en scholen.
- Er was geen vast contactpersoon voor de vertegenwoordigers van de scholen.
- Scholen zijn niet alle afspraken nagekomen en de gemeente heeft hierop niet gehandeld.
- Aan de media zijn diverse keren beloften gedaan die de gemeente niet heeft waargemaakt (persmomenten en persberichten).
- De regie op de woordvoering is, zonder hierover helder extern te communiceren, verschoven naar politie en OM.

4. Er is niet geanticipeerd op relevante ontwikkelingen in de nafase.

- Het is van belang om tijdens de acute fase een inschatting te maken van de benodigde activiteiten in de nafase en van de hierbij betrokken partijen. Dat is niet gebeurd. Activiteiten waar in de nafase aandacht aan besteed had moeten worden zijn onder andere:
 - Afsluitingsoverleg met scholen, de betrokken crisisbeheersingspartners en de interne gemeentelijke organisatie;
 - Het beantwoorden van nog openstaande vragen van ouders over de dreiging;
 - De terugkeer van de jongens naar school.

Lessen

1. Maak afspraken over de wijze waarop de gemeente intern omgaat met incidenten/ crises die vragen om extra capaciteit van de gemeentelijke organisatie.

- Zorg ervoor dat de gemeentelijke functionarissen, die betrokken zijn bij de crisisbeheersing, een heldere taak- en rolomschrijving hebben en deze ook kennen. Zij moeten onder meer op de hoogte zijn van de inhoud van de crisisplanvorming en weten voor welke activiteiten zij hulp kunnen inroepen van de veiligheidsregio en/of het Nationaal CrisisCentrum (NCC).
- Zorg ervoor de gemeentelijke functionarissen, ook wanneer niet volgens de GRIP-structuur (Gecoördineerde Incident Bestrijdings Procedure) wordt opgeschaald, weten welke taak en rol zij hebben wanneer de situatie vraagt om een gemeentelijke crisisorganisatie.
- Werk regionaal samen aan het voorbereid zijn op maatschappelijke onrust.

2. Weet welke hoofdstappen moeten worden genomen bij een dreiging.

- Behandel een dreiging als een op zichzelf staand incident. De effecten van een dreiging maken opschaling noodzakelijk.
- Maak gebruik van het Stelsel Bewaken en Beveiligen. Laat een dreigingsanalyse en een veiligheidsadvies opstellen. Vraag ook om uitwerking van verschillende scenario's. Zorg ervoor dat relevante betrokkenen de taak en rol van de CCB-er tijdens dreigingen kennen.
- Roep de lokale gezagsdriehoek bijeen tijdens een dreiging.
 - De burgemeester, de politie en het OM hebben tot taak te komen tot een gezamenlijk beeld van de situatie en het periodiek opnieuw vaststellen van het beeld.
 - De driehoek¹ beoordeelt de situatie en weegt belangen af.
 - De driehoek stelt verschillende scenario's op voor het verloop van de dreiging (het scenario dat de bedreiging een 'grap' is, de effectuering van de dreiging, de effectuering van de dreiging op andere wijze dan is aangekondigd).
 - De driehoek besluit welke maatregelen worden genomen.
 - De driehoek bepaalt de mediastrategie en de taakverdeling tussen verschillende partijen.
 - De driehoek bepaalt een voorlichtingsstrategie voor de burgers.

3. Een dreiging is een gebeurtenis met mogelijk nationale impact waar veel media op af komen. Tegelijk is sprake van een lokale dynamiek, die specifiek is voor die gemeente. In een situatie zoals die in Weesp heeft de gemeente te maken met de lokale dynamiek en tegelijkertijd de landelijke aandacht. Bovendien is de gemeente niet de partij die mag bepalen welke informatie naar buiten mag worden gebracht. Het is dan ook aan te raden om je als gemeente strategisch te beraden op de positie die vanuit de communicatie wordt ingenomen.

- Denk vanuit het perspectief van de burger bij communicatie met de burger. De kenmerken van de lokale situatie spelen een rol bij de keuze voor: afzender, timing, toon, informatiekanaal en het bieden van handelperspectief.
- Gebruik de media om burgers te informeren over dreiging.
- Stem met het OM af over de communicatiestrategie en de manier waarop wordt gecommuniceerd.
- Zet mediawatching in om te weten wat er speelt onder de burgers.
- Schakel versterking in wanneer de landelijke media zich op de gemeente stort. Daar is immers niet iedere gemeente op toegerust en versterking is voorhanden.

¹ Met 'de driehoek' bedoelen wij de drie partners in de driehoek en hun eigenstandige verantwoordelijkheden en bevoegdheden.

Inhoud

SAMENVATTING	3
OVERZICHT VAN DE BELANGRIJKSTE GEBEURTENISSEN	3
CONCLUSIES.....	4
LESSEN	5
1 INLEIDING	8
1.1 DREIGING OP SCHOLEN IN WEESP	8
1.2 AANLEIDING VOOR DEZE EVALUATIE.....	8
1.3 WERKWIJZE	9
1.4 LEESWIJZER.....	9
2 CONTEXT	11
2.1 INLEIDING	11
2.2 DE GEMEENTE, DE POLITIE EN HET OPENBAAR MINISTERIE	11
2.3 SCHOLEN.....	13
2.4 CRISISBEHEERSING	13
2.5 DREIGING	14
2.6 GEWELDSINCIDENTEN EN DREIGINGEN OP SCHOLEN.....	16
3 RECONSTRUCTIE	19
3.1 INLEIDING	19
3.2 23 JANUARI 2009: DENDERMONDE.....	19
3.3 DE WEEK VOORAFGAAND AAN DE DREIGINGEN	19
3.4 MAANDAG 9 FEBRUARI 2009: DE DREIGING	19
3.5 DINSDAG 10 FEBRUARI 2009: OPSPORING VERZOCHT.....	25
3.6 WOENSDAG 11 FEBRUARI 2009: DERDE VERDACHTE AANGEHOUDEN	28
3.7 DONDERDAG 12 FEBRUARI 2009: VIERDE VERDACHTE AANGEHOUDEN	31
3.8 VRIJDAG 13 FEBRUARI 2009: DREIGING WEG.....	32
3.9 DE NASLEEP	34
4 ANALYSE	38
4.1 INLEIDING	38
4.2 DE DREIGING	38
4.3 MAATREGELEN.....	42
4.4 DE ORGANISATIE VAN DE CRISISBEHEERSING	43
4.5 VOORLICHTING AAN EN COMMUNICATIE MET DE OUDERS.....	47
4.6 PERSVOORLICHTING.....	50
4.7 NAFASE	52
5 CONCLUSIES EN LESSEN	55
5.1 CONCLUSIES.....	55
5.2 LESSEN	56
BIJLAGE 1 BRONNEN	58
DOCUMENTEN.....	58
LITERATUUR	58
PERSBERICHTEN.....	59
E-MAILS EN BRIEVEN	59
MEDIABERICHTEN.....	59
WEBSITES	60
BIJLAGE 2 RESPONDENTEN	61
BIJLAGE 3 ENQUÊTE	62

1 Inleiding

1.1 Dreiging op scholen in Weesp

Op maandag 9 februari 2009 ontvangt een basisschool in Weesp een dreigbrief. Rond hetzelfde tijdstip komt bij de meldkamer van de politie Gooi en Vechtstreek een telefonische dreig melding binnen, eveneens gericht tegen een basisschool in Weesp. De gemeente voert spoedoverleg met de politie en het OM en vervolgens wordt een opsporingsonderzoek opgestart. Scholen, peuterspeelzalen en kinderopvangorganisaties worden per brief geïnformeerd.² Vervolgens wordt besloten om de volgende maatregelen te nemen: medewerkers van scholen en opvangorganisaties zijn extra waakzaam en melden verdachte situaties bij de politie; de politie zal extra surveilleren; scholen houden de ouders op de hoogte van ontwikkelingen. Op 10 februari worden beelden van de jongens die het dreigtelefoontje pleegden, uitgezonden in het televisieprogramma Opsporing Verzocht. Naar aanleiding van deze beelden melden twee jongens van 13 en 14 jaar uit Weesp zich met hun ouders bij de politie. Zij worden op het bureau vastgehouden voor ondervraging. Ze zeggen voor de grap met 112 te hebben gebeld. Een paar dagen later meldt zich een man die zegt dat hij de brief heeft geschreven.

De dreiging op de scholen in Weesp is voorpaginanieuws vanaf het moment dat ouders op school een brief meekrijgen waarin staat dat er veiligheidsmaatregelen worden getroffen in reactie op een dreiging. Het onderwerp is een aantal dagen een belangrijk item in actualiteitenprogramma's als NOVA, Netwerk en Pauw & Witteman. Ook nadat de jongens van het telefoontje en de man van de brief zich hebben aangegeven, blijft het een nieuwsitem. In de berichtgeving en de discussies die hierop volgen, wordt onder meer kritiek geuit op het handelen van de burgemeester en de gemeente, op de jongens en op de ouders. Begrip en onbegrip wisselden elkaar af, op internet en in Weesp.

1.2 Aanleiding voor deze evaluatie

De bedreigingen zijn inmiddels meer dan een half jaar geleden geuit. Op 5 juni 2009 heeft de rechter in Amsterdam uitspraak gedaan in de zaak tegen de jongens.

De aanleiding voor de evaluatie is de wens van de gemeente Weesp om te leren van de gebeurtenissen. Het college van burgemeester en wethouders van de gemeente Weesp heeft het COT Instituut voor Veiligheids- en Crisismanagement, *An Aon company* (hierna: COT) opdracht gegeven voor de evaluatie van de gebeurtenissen rondom de bedreigingen.

De evaluatie moet lessen opleveren voor de gemeente Weesp en voor de andere lokale en regionale partners. De gebeurtenissen in Weesp kunnen echter niet los worden gezien van een bredere context van vermeende dreigingen rond scholen. Op 23 januari 2009, enkele weken voor de dreiging in Weesp komen in het Belgische Dendermonde twee baby's en een medewerkster van de crèche om het leven na een steekpartij in een kinderdagverblijf. De dader verwondt nog tien kinderen en een andere medewerkster van de crèche. In de weken na de dreiging in Weesp vinden meerdere andere dreigingsincidenten plaats rond scholen in Nederland en het buitenland. Niet zelden gaat het om 'bedreigingen' (of 'grappig' bedoelde bedreigingen) op internet.³ De evaluatie van de gebeurtenissen in Weesp levert ook lessen op voor gemeenten, politiekorpsen, scholen en OM in heel Nederland.

² Persbericht gemeente Weesp, 9 februari 2009.

³ Bijvoorbeeld in Rotterdam en Breda.

Wij richten ons in dit onderzoek onder meer op de volgende onderwerpen:

- de dreiginginschatting;
- de getroffen maatregelen;
- het verloop van het crisismanagement na de bedreigingen;
- de samenwerking en interactie tussen de verschillende betrokken partners: driehoek (burgemeester, politie, openbaar ministerie), scholen en kinderopvangorganisaties;
- de kwaliteit van de communicatie richting ouders/ burgers;
- het proces van persvoorlichting en de relatie met de media;
- het verloop van de nafase.

In dit rapport geven wij een zo compleet mogelijk overzicht van de feiten en de ondernomen acties. De ervaringen van alle betrokken partijen komen hierin samen.

1.3 Werkwijze

Het COT heeft in het onderzoek de volgende onderzoeksmethoden toegepast:

- *Documentenanalyse*. Het COT heeft van gemeente en respondenten de beschikking gekregen over diverse documenten, die betrekking hebben op de dreiging. Ook is gebruik gemaakt van het internet en de media om informatie te vergaren. Een lijst met geraadpleegde bronnen is opgenomen in bijlage 1.
- *Interviews*. In gesprekken met 19 betrokkenen is gesproken over de gebeurtenissen. Een lijst met respondenten is opgenomen in bijlage 2.
- *Oudersenquête*. Op de volgende scholen is een enquête onder ouders verspreid: Het Casparuscollege, De Hobbedob, De Jozefschool, De Terp en De Triangel. Ook bij Kinderopvangorganisatie De Boerderij zijn enquêtes uitgezet. Van de 500 uitgezette enquêtes zijn er 132 ingevuld ingeleverd.⁴ De enquête is opgenomen in bijlage 3.

1.4 Leeswijzer

In hoofdstuk 2 geven wij achtergrondinformatie over sleutelbegrippen en over de rol van de direct betrokken organisaties.

In hoofdstuk 3 presenteren we de reconstructie van de gebeurtenissen. Het is een rapportage (op hoofdlijnen) over de belangrijkste gebeurtenissen. De reconstructie bestrijkt de periode vanaf de eerste bedreiging tot het moment waarop de twee ouders weer naar school gaan (feitenreconstructie). De beschrijving is gebaseerd op de verkregen informatie uit de beschikbare documenten en uit de interviews.

In hoofdstuk 4 worden de thema's van de evaluatie uitgebreid besproken:

- een analyse en beoordeling van de dreigingsinschatting;
- een analyse en beoordeling van de getroffen maatregelen;
- een analyse en beoordeling van het verloop van het crisismanagement na de bedreigingen en van de samenwerking en interactie tussen de verschillende betrokken partners: driehoek (burgemeester, politie, openbaar ministerie), scholen en kinderopvangorganisaties;
- een analyse en beoordeling van de kwaliteit van de communicatie richting ouders/ burgers;
- een analyse en beoordeling van het proces van persvoorlichting en de relatie met de media;
- een analyse en beoordeling van het verloop van de nafase.

⁴ 11 enquêtes zijn niet ingevuld retour gezonden.

Hoofdstuk 5 bevat de conclusies en aanbevelingen van de evaluatie. Het gaat zowel om specifieke aanbevelingen en lessen rond het omgaan met dergelijke bedreigingen als om meer generieke lessen en aanbevelingen die ook voor andere situaties gelden.

2 Context

2.1 Inleiding

In dit hoofdstuk lichten wij enkele sleutelbegrippen toe. Ook geven wij achtergrondinformatie over de belangrijkste betrokken partners. Achtereenvolgens gaan wij in op:

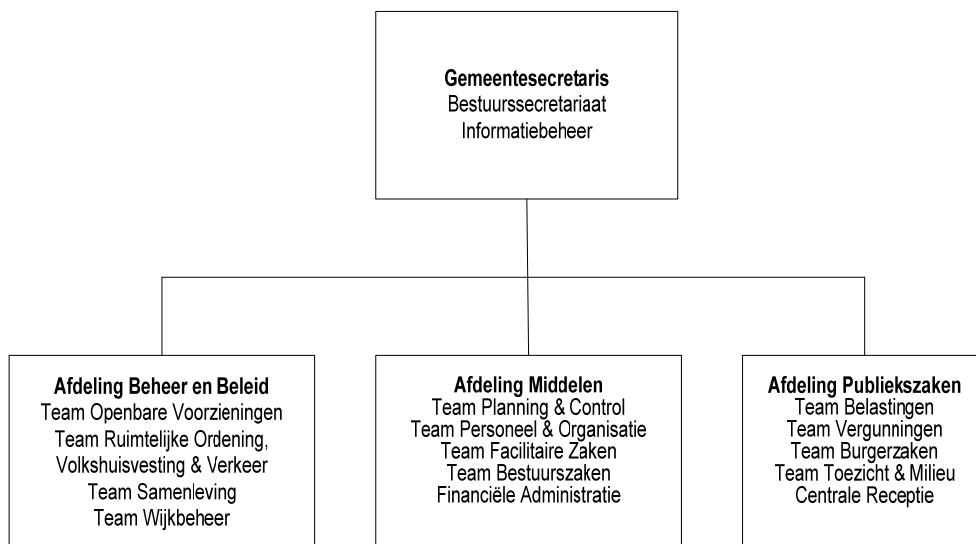
- De gemeente, politie, het OM en de scholen/ kinderopvangorganisaties;
- Crisisbeheersing;
- Het omgaan met dreigingen.

2.2 De gemeente, de politie en het Openbaar Ministerie

De gemeente

De gemeente Weesp ligt in de provincie Noord-Holland en telt ongeveer 17556 inwoners.⁵ Het huidige college van B&W van Weesp bestaat uit de burgemeester en drie wethouders. De huidige gemeenteraad van Weesp bestaat uit 17 raadsleden, verdeeld over 7 politieke partijen (fracties). De gemeente Weesp maakt deel uit van de Veiligheidsregio Gooi- en Vechtstreek, waarin de bestuurlijke verantwoordelijkheid voor crisisbeheersing en rampenbestrijding voor de hulpverleningsdiensten zo veel mogelijk op regionale schaal is geïntegreerd.

De belangrijkste gemeentelijke actoren tijdens deze crisis en die voorkomen in de reconstructie en de analyse zijn: de burgemeester, de gemeentesecretaris en de leden van het team bestuurszaken. Het team bestuurszaken is onder andere verantwoordelijk voor communicatie en openbare orde en veiligheid/ rampenbestrijding.

Figuur 1 Organogram gemeente Weesp

De bestuurlijke verantwoordelijkheid voor de voorbereiding van zware ongevallen en rampen ligt bij het College van B&W. De ambtelijke verantwoordelijkheid voor de preparatie op de

⁵ Bron: http://almanak.overheid.nl/33836/Gemeente_Weesp/.

uitvoering van de gemeentelijke processen binnen de crisisbeheersing (die op het gebied van bevolkingszorg) ligt bij de gemeentesecretaris als eindverantwoordelijke.

Het Openbaar Ministerie

Het arrondissementsparket Amsterdam omvat twee politieregio's: Amsterdam-Amstelland en Gooi- en Vechtstreek. In de regio Gooi- en Vechtstreek worden de taken van de Hoofdofficier van Justitie (HOvJ) vervuld door de fungerend Hoofdofficier van Justitie (fgd. HOvJ). De fgd. HOvJ stuurt de justitiële keten aan en is verantwoordelijk voor de kwaliteit van het opsporingsbeleid. Hij is belast met de coördinatie en aansturing van het justitieel beleid in het arrondissement.⁶ De fgd. HOvJ is tevens verantwoordelijk voor het stelsel Bewaken en Beveiligen in het arrondissement Amsterdam. Het arrondissementsparket Amsterdam is verdeeld in enkele geografische maatwerkteams oftewel: GEO-teams. Elk team heeft een teamleider, die verantwoordelijk is voor de werkzaamheden van de medewerkers van het OM (zoals de OvJ's) in het werkgebied. Weesp valt onder het GEO-team West/ Gooi & Vecht.

Politie

Weesp valt onder de politieregio Gooi- en Vechtstreek. Het korps staat onder de dagelijkse leiding van de Korpschef. Deze regio is onderverdeeld in twee districten: het district Zuid en het district Noord. Het hoofdbureau van de politie staat in Hilversum. Weesp valt onder district Noord en heeft een politiebureau. Vier wijkagenten en een jeugdagent zijn werkzaam in Weesp, onder leiding van een wijkteamchef.

Samenwerking politie, Openbaar Ministerie en gemeente

De politie heeft twee gezagen. Gezag is de zeggenschap over en de verantwoordelijkheid voor de inzet en het optreden van de politie. Voor de handhaving van de openbare orde valt de politie onder het gezag van de burgemeester. De strafrechtelijke handhaving van de rechtsorde valt onder het gezag van de officier van justitie. Beide gezagen kunnen de politie aanwijzingen geven die moeten worden opgevolgd.

Om voldoende overleg en afstemming over de inzet van de politie te waarborgen, vindt regelmatig een driehoeksoverleg plaats tussen de burgemeester, (hoofd-)officier van justitie en de districtschef/ Korpschef van de politie (art. 14 Politiewet). De gezagsdriehoek in deze casus wordt gevormd door de burgemeester van Weesp, de officier van justitie of de teamleider van het Geografische maatwerkteam West/ Gooi & Vecht en de districtschef van de politie Gooi- en Vechtstreek. De wetgever heeft niet vastgelegd in welke omstandigheden de driehoek bij elkaar moet komen bij incidenten. De driehoek komt bij elkaar wanneer dat nodig is.⁷ Elk van hen kan de driehoek bijeen roepen.

Naast de gezagsdriehoek is er ook een beheersdriehoek. De beheersdriehoek is het overlegorgaan tussen de vertegenwoordigers van de politie, het openbaar ministerie en de lokale overheid. De fgd HOvJ arrondissement Amsterdam, de burgemeester van Hilversum en de Korpschef van de regio Gooi- en Vechtstreek vormen de beheersdriehoek van het gebied waar Weesp onder valt. De beheersdriehoek draagt zorg voor de organisatie, zoals geld- en middelen, en personeel.⁸ Het regionaal college, ten slotte, bestaat uit de burgemeesters van alle gemeenten in de veiligheidsregio. Zij stellen onder andere beleidsstukken vast.⁹

⁶ Drayer, J.M.H. en Suyver, J.J.H. (2000), Politie in de rechtsorde, W.E.J. Tjeenk Willink Zwolle, p. 53.

⁷ Brainich von Brainich Felth, 29. Politiewet 1993, in: Muller, E.R. en de Roos, Th. (2006), Tekst & Commentaar Openbare orde en veiligheid, p. 495.

⁸ Drayer, J.M.H. en Suyver, J.J.H. (2000), Politie in de rechtsorde, W.E.J. Tjeenk Willink Zwolle, p. 22-23.

⁹ Drayer, J.M.H. en Suyver, J.J.H. (2000), Politie in de rechtsorde, W.E.J. Tjeenk Willink Zwolle, p. 22-23.

2.3 Scholen

Voor deze evaluatie is met een selectie van vertegenwoordigers van verschillende scholen en een kinderopvangorganisatie in Weesp gesproken. Gesprekken hebben plaatsgevonden met vertegenwoordigers van de basisscholen Jozefschool, De Terp, de Hobbedob/ De Triangel, de middelbare school Casparuscollege en de kinderopvang de Boerderij. Andere scholen/ kinderopvangorganisaties die in deze evaluatie worden genoemd zijn de Kors Breijerschool, Jan Woudsmaschool, Van der Muelen Vastwijkschool, Vechtstede, Onder moeders paraplu en Stichting Kinderopvang Weesp. Ook de Cornelis Jetsesschool uit Driemond wordt genoemd.

2.4 Crisisbeheersing

De gemeente Weesp maakt deel uit van de Veiligheidsregio Gooi- en Vechtstreek. Op grond van de Wet Rampen en zware ongevallen (Wrzo) dient iedere gemeente over een rampenplan te beschikken. Het rampenplan beschrijft de organisatie, verantwoordelijkheden, taken en bevoegdheden in het kader van de rampenbestrijding. In de regio Gooi- en Vechtstreek zijn de rampenplannen naar uniform model opgesteld. De draaiboeken van de gemeentelijke rampbestrijdingsprocessen zijn ook uniform voor alle gemeenten uit de regio. Deze gemeenten werken samen in de rampenbestrijding omdat de individuele gemeentelijke organisaties niet in staat zijn om de prestaties conform het ambitieniveau van de veiligheidsregio te leveren.¹⁰

In geval van een calamiteit zullen de betrokken diensten binnen hun eigen discipline opschalen. Zo creëren zij voor hun eigen processen voldoende slagkracht. Daarnaast zal ook 'multidisciplinair' opgeschaald moeten worden, om tussen de disciplines af te kunnen stemmen. Hiervoor worden de benodigde multidisciplinaire teams geformeerd op uitvoerend, tactisch en strategisch niveau. Hiertoe is de Gecoördineerde Regionale Incidentenbestrijdings Procedure (GRIP) vastgesteld. Binnen deze procedure zijn er vier GRIP-fasen. 'De procedure GRIP kan worden gestart indien bij de bestrijding van incidenten en/of dreiging hiervan duidelijk behoefte is aan multidisciplinaire coördinatie en/of een eenduidige aansturing van de inzet van de diensten door multidisciplinaire teams. Dit hoeven niet per se rampen of zware ongevallen te zijn zoals bedoeld in de Wet op de Veiligheidsregio.'¹¹

De standaard crisisbeheersingspartners zijn brandweer, politie, geneeskundige hulpverlening bij ongevallen en rampen (GHOR) en de gemeente. Afhankelijk van het crisistype zijn overige partners lid van de multidisciplinaire teams. Het Handboek Crisisorganisatie Openbaar Ministerie geeft aan dat binnen het OM de crisisbeheersing betrekking heeft op twee processen: het primaire proces waaronder het gezag over de politie en bestuurlijk overleg met de burgemeester en de ondersteuning van het primaire proces. Wanneer wordt opgeschaald volgens GRIP-procedure neemt de zaakofficier of de gebiedsofficier in GRIP 1 en GRIP 2 deel aan de crisisbeheersing. Vanaf GRIP 3 is ook de HOvJ aanwezig. Hij neemt deel aan de vergaderingen van het GBT/ RBT.¹²

¹⁰ Veiligheidsregio Gooi- en Vechtstreek, Draaiboek Voorlichting (proces 17), Regionaal Versie 1.3 d.d. 25-07-2008.

¹¹ Veiligheidsregio Gooi- en Vechtstreek, GRIP procedure Gooi- en vechtstreek, via: <http://www.vrgooienvechtstreek.nl/up/gemeente/gripv.pdf/>.

¹² Handboek Crisisorganisatie OM.

GRIP 0	GRIP 1	GRIP 2	GRIP 3	GRIP 4
Regulier optreden operationele diensten	Bronbestrijding met behoefte aan eenhoofdige operationele leiding	Bron- en effectbestrijding met eenhoofdige operationele leiding	Bedreiging van het welzijn van (grote groepen van) de bevolking met behoefte aan bestuurlijke leiding	Gemeentegrens overschrijdend, eventueel schaarste met behoefte aan gecoördineerde bestuurlijke leiding
Teams: Veldeenheden	Teams: COPI	Teams: COPI ROT GMT	Teams: COPI ROT GMT GBT	Teams: COPI ROT GMT GBT RBT

Figuur 2 GRIP procedure Gooi- en Vechtstreek

2.5 Dreiging

Volgens artikel 1 van de Wet Rampen en zware ongevallen moet onder ramp of zwaar ongeval worden verstaan een gebeurtenis:

- waardoor ernstige verstoring van de openbare veiligheid is ontstaan, waarbij het leven van vele personen, het milieu of grote materiele belangen in ernstige mate worden bedreigd of zijn geschaad.
- waarbij een gecoördineerde inzet van diensten en organisaties van verschillende disciplines is vereist om de dreiging weg te nemen of de schadelijke gevolgen te beperken.

Een dreiging heeft zowel betrekking op de strafrechtelijke handhaving van de rechtsorde als op de handhaving van de openbare orde. Aan de ene kant moet een strafrechtelijk onderzoek worden opgestart om de daders op te sporen. Tegelijk heeft een dreiging impact op de samenleving en zal de politie worden ingezet om de openbare orde te handhaven.

Het stelsel Bewaken en Beveiligen geeft aan¹³: de burgemeester is het bevoegd gezag als het om de openbare orde gaat, voor de strafrechtelijke handhaving van de rechtsorde is de officier van justitie op decentraal niveau het bevoegde gezag. Het doel waarvoor de bewakings- en beveiligingsmaatregelen ten aanzien van bepaalde personen, objecten en diensten worden getroffen, is bepalend voor de vraag bij wie het bevoegde gezag ligt. Persoonsbeveiliging wordt in de regel ingezet wanneer bij een gebeurtenis voor het leven van personen of hun fysieke integriteit of voor andere ernstige delicten valt te vrezen. De officier van justitie is dan de bevoegde autoriteit vanwege zijn taak om in concrete gevallen ernstige strafbare feiten te voorkomen of te beëindigen.

In het stelsel geldt dat het omgaan met en anticiperen op dreigingen de verantwoordelijkheid is van decentrale partners (burgemeester, officier van justitie). Voor een beperkt aantal personen en objecten geldt een nationale verantwoordelijkheid. Dit is het zogenoemde 'Rijksdomein'. De Nationaal Coördinator Terrorismebestrijding (NCTb) coördineert de aanpak op nationaal niveau.

Het college van Procureurs-generaal heeft in de aanwijzing beveiliging van personen, objecten en diensten invulling gegeven aan de manier waarop met dreigingen wordt omgegaan.¹⁴ De beveiliging van personen is onderdeel van de handhaving van de strafrechtelijke rechtsorde (artikel 1, lid 2 Politiewet) en valt onder het gezag van de HOvJ. Hij is verantwoordelijk voor de

¹³ Ministerie van BZK, Nota nieuw stelsel bewaken en beveiligen, 20 juni 2003.

¹⁴ College Procureurs-Generaal, Aanwijzing beveiliging van personen, objecten en diensten (2008A020), vastgesteld op 13 oktober 2008, http://www.om.nl/algemene_onderdelen/uitgebreid_zoeken/@151380/aanwijzing/.

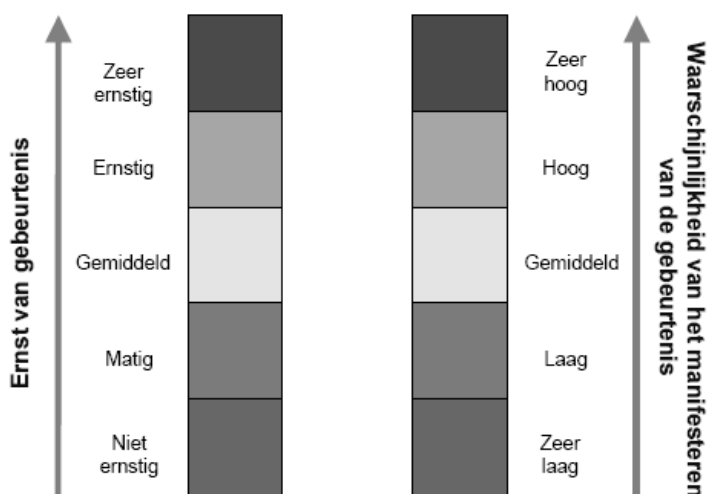
aanvraag van een dreiginginschatting bij het Regionale Informatie Knooppunt (RIK) van het regionale politiekorps, het besluit tot het treffen van maatregelen en het laten informeren van de betreffende persoon.¹⁵

De burgemeester is verantwoordelijk voor de bewaking en beveiliging van objecten en diensten. Hij kan maatregelen treffen bij een algemene dreiging, een dreiginginschatting doen aanvragen, het besluit nemen tot het treffen van maatregelen en het object of de dienst informeren over de dreiging.

Bij een concrete dreiging van een aanslag op een object of dienst op een bepaald tijdstip ligt de verantwoordelijkheid echter bij de HOvJ. Als bij zo'n concrete dreiging ook maatregelen getroffen moeten worden in het kader van de openbare orde en veiligheid, dan vallen deze onder het gezag van de burgemeester (bijvoorbeeld het plaatsen van een afzetting). De HOvJ en de burgemeester stemmen de te treffen maatregelen af in de gezagsdriehoek.¹⁶

In de praktijk komen de openbare ordehandavings- en de strafrechtelijke handhavingstaken vaak tegelijk voor. De inzet van extra veiligheidsmaatregelen dient onderwerp van gesprek te zijn in de lokale gezagsdriehoek. Algemeen uitgangspunt is dat de te treffen veiligheidsmaatregelen zwaarder zullen zijn naarmate de dreiging ernstiger is. Lichtere maatregelen hebben over het algemeen meer het karakter van openbare orde handhaving, terwijl in de regel zwaardere middelen zoals persoonsbeveiliging pas worden ingezet als meer concreet voor mensen levens of zeer ernstige delicten valt te vrezen. Veiligheidsmaatregelen in die sfeer zullen veelal onder het gezag en de verantwoordelijkheid van het OM worden bevolen.

Het Bureau Conflict en Crisisbeheersing (CCB) van de politie stelt op basis van dreiginginschattingen, die in opdracht van de burgemeester of de HOvJ zijn verricht, veiligheidsadviezen op. Op basis van een analyse van ernst en waarschijnlijkheid wordt al dan niet besloten tot het treffen van maatregelen. Op decentraal niveau worden de adviezen via de portefeuillehouder conflict- en crisisbeheersing voorgelegd aan de lokale gezagsdriehoek.

De ernst van de dreiging **Figuur 3 Waarschijnlijkheid van het manifesteren van de gebeurtenis** (concreet en potentieel), en in het bijzonder het effect en de aard van de verwachte gebeurtenis zijn bepalend voor de vraag bij wie het primaat ligt binnen de gezagsdriehoek.

Indien de lokale gezagsdriehoek besluit tot het nemen van maatregelen worden deze in beginsel uitgevoerd door de politie van de betreffende regio. Op decentraal niveau kunnen dezelfde veiligheidsmaatregelen worden getroffen als op landelijk niveau. Voorbeelden van

¹⁵ Idem.

¹⁶ Idem.

maatregelen, oplopend van licht naar zwaar zijn: begeleiding, doorlaatposten op afstand, liaison, wegafsluiting, roadblocks, omgevingsalertering, camera-observatie, beveiligingsadvies, routeverkenning, bouwtechnisch advies, pasjesregeling, volgauto, schouw, voorverkenauto, verscherpt rijdend toezicht, VIP-auto, bewakingscontainer, persoonsbegeleiding, persoonsbeveiliging en de mogelijkheid om bepaalde (semi-)automatische vuurwapens te gebruiken. Het gebruik van zware middelen, zoals een pantservoertuig of zeer zware gewelddiddelen, is voorbehouden aan de Kmar en bijzondere bijstandeenheden.

De regiopolitie Gooi- en Vechtstreek beschikt over een stappenplan voor het reageren op telefonische dreigingen (zoals bommeldingen). Dit stappenplan is overigens niet bedoeld voor toepassing bij meerdere dreigingen tegelijk. Het stappenplan ziet er als volgt uit¹⁷:

- Primaire evaluatie: de meldkamer beschikt over uitvraagprotocollen en gebruikt deze bij telefonische meldingen/ dreigingen;
- De meldkamer staat in directe verbinding met een officier van dienst van de politie.
- Deze bepaalt of de dreiging zo concreet en dringend is dat de noodhulp er naar toe moet. Als dat niet zo is, dan geeft de meldkamer de melding door aan het wijkteam.
- Secundaire evaluatie: als de dreiging concreet en urgent is, kunnen gespecialiseerde politiefunctionarissen worden ingezet voor de beoordeling van noodzakelijke maatregelen. Het gaat dan bijvoorbeeld om inzet van de recherche en eventuele opschaling binnen de politie en volgens de GRIP-structuur.

2.6 Geweldsincidenten en dreigingen op scholen

De bedreigingen van de scholen in Weesp staan niet op zichzelf. Er worden vaker onderwijsinstellingen bedreigd en er zijn redenen om dergelijke bedreigingen serieus te nemen.

De meest nabije kwestie op de dag waarop de bedreigingen binnenkomen is het drama dat zich heeft afgespeeld in Dendermonde, België. Eind januari loopt een 20-jarige man met zijn ogen zwart en zijn wangen wit geschminkt en met een mes een kinderdagverblijf genaamd Fabeltjesland in Dendermonde binnen. Hij steekt daar een medewerkster en twee baby's dood en verwondt tien kinderen en twee medewerkers. De dader vlucht op de fiets en wordt even later in een andere wijk van Dendermonde opgepakt door de politie. De dader bekent dat hij een week voor de steekpartij ook een bejaarde vrouw heeft doodgestoken.

Het is niet moeilijk om voorbeelden van geweldsincidenten op scholen te vinden. Hieronder geven we een opsomming van een aantal nationale in het oog springende incidenten in de afgelopen jaren.

Voorbeelden van geweldsincidenten op scholen voor de dreigingen in Weesp
<p><i>Den Haag, 13 januari 2004</i></p> <p>Op het Terracollege wordt conrector Hans van Wierden door een leerling in zijn hoofd geschoten. Hij overlijdt aan deze verwondingen. Later die maand bezorgen jongeren een kogelbrief bij leraren, waarin zij een 'top 10 dodenlijst' hebben opgesteld met namen van docenten en medewerkers van de school, een afbeelding van een pistool en een patroonhouder en een kogel hebben toegevoegd.</p>
<p><i>Hoogerheide, 1 december 2006</i></p> <p>Op een basisschool wordt een 8-jarige leerling, Jesse Dingemans, vermoord. Hij wordt in zijn klaslokaal neergestoken door een 22-jarige man.</p>

¹⁷ Bron: respondent. Deze werkwijze is niet op schrift vastgelegd.

Nederland, maart 2007

In maart 2007 vinden op Nederlands scholen diverse steekpartijen plaats; in Amsterdam, Rotterdam, Naaldwijk en Oss. De media spreken van een 'golf van steekpartijen'¹⁸.

Rotterdam, 20 maart 2007

Bij het Zadkine College breekt een grote vechtpartij uit. Hierbij wordt een 21-jarige man in zijn been gestoken.

Oss, 22 maart 2007

Een 17-jarige jongen wordt in de rijwielstalling van het ROC in Oss neergestoken door een 18 jarige jongen met wie hij ruzie kreeg over een sigaret.

Amsterdam, 22 maart 2007

Een 15- jarige scholier van het Marcanti College wordt neergestoken door een andere leerling.

Amsterdam, 11 oktober 2007

Een 16-jarige scholier van het Technisch College wordt door een medeleerling neergestoken en overlijdt.

Breda 28 januari 2008

Bij een steekpartij op een school raakt een 16-jarige jongen gewond.

Voorbeelden van geweldsincidenten op scholen ná de dreigingen in Weesp

Amsterdam 24 maart 2009

Een overblijfskracht van een basisschool wordt op het schoolplein doodgestoken.

Figuur 4 Geweldsincidenten op scholen

Naast deze incidenten, zijn er ook voorbeelden van scholen die zijn bedreigd. Vaak blijft het bij een dreiging.

Voorbeelden van dreigingssituaties op scholen

Breda

Een 18-jarige man uit Rijsbergen dreigt op internet met een schietpartij op een Bredase school. Op donderdagochtend 12 maart 2009 plaatst hij om vijf voor half elf een bericht op de Amerikaanse site 4Chan, waar mensen anoniem berichten op kunnen plaatsen. Het bericht bevat onder andere de tekst "I'll beat chu's highscore¹⁹." Deze site krijgt 400.000 berichtjes en zo'n 5 miljoen bezoekers per dag. Donderdag attendeert het programma EénVandaag de politie in Breda, waarna burgemeester Van der Velden een beleidsteam samenstelt. Het OM stelt daarop een team Grootchalige Opsporing samen.

De dreiging wordt door politie, gemeente en officier van justitie zeer serieus genomen. Alles wordt in werking gesteld om de scholen en kinderdagverblijven via e-mail en telefoon in te lichten over de maatregelen. Voorbereidingen worden getroffen om de scholen en kinderdagverblijven in Breda en Zundert op vrijdag gesloten te houden. Daarvoor zouden desnoods speciale eenheden worden ingezet, met in totaal bijna duizend man aan politie en leger-inzet. Dit was uiteindelijk niet nodig. Op vrijdagmorgen 13 maart om half vier wordt de man aangehouden. Direct daarna legt hij een eerste bekentenis af. Zijn dreigementen waren bedoeld als grap. Vrijdagmiddag houden burgemeester van den Velden en Korpschef Heeres een persconferentie.

¹⁸ www.nu.nl 22 maart 2007

¹⁹ Hiermee verwijst de man naar Cho Seung-hui, de dader van het bloedbad op de Virginia Tech University in april 2007.

Rotterdam

Op zondag 15 maart 2009 wordt het Grafisch Lyceum via een Amerikaanse website bedreigd. De leerlingen en docenten worden op maandag per brief geïnformeerd. De politie is op maandag en dinsdag zichtbaar aanwezig op de drie locaties van het Grafisch Lyceum in Rotterdam. Vanaf maandagmiddag beginnen bezorgde ouders met de school te bellen. Het is op dat moment onduidelijk hoe lang de politie nog bij de scholen zal blijven. Wellicht één dag, wellicht drie weken. De recherche probeert te achterhalen wie het bericht postte. De politie wil de kosten van de beveiliging verhalen op de bedreiger. De verdachte is een 28-jarige man uit Hilversum. Hij bedreigde ook een school in Hilversum.

Den Haag

Een 23-jarige Hagenaar kondigt op 20 maart 2009 op een Amerikaanse site²⁰ aan dat hij een bloedbad zal aanrichten op het Maerlant Lyceum in Den Haag. De man wordt aangehouden. De man zegt dat het een grap was en dat hij slechts stoer wilde doen.

Figuur 5 Dreigingsituaties op scholen

²⁰ De site waarop de dreigers hun berichten plaatsten, is de Amerikaanse site 4Chan waarop iedereen teksten en afbeeldingen kan plaatsen. Plaatsen is gratis en anoniem. Niemand hoeft zich te registreren en er wordt niet op leeftijd gecontroleerd. De site heeft diverse onderwerpen, van muziek tot wapens, van seks en auto's tot reizen. Iedereen heeft vrij toegang tot de verschillende groepen, ongeacht de leeftijd. Dat geeft verschillende schrijvers alle vrijheid te doen wat ze willen. De bijdragen gaan vaak vergezeld van weinig subtiele plaatjes, variërend van naakt geposeerd voor de webcam, tot scènes uit films of plaatjes van internet.

3 Reconstructie

3.1 Inleiding

In dit hoofdstuk geven wij een reconstructie van de gebeurtenissen rondom de dreigingen gericht aan de scholen in Weesp. De reconstructie brengt de ervaringen van functionarissen van de politie, het OM, de gemeente en de scholen bij elkaar. Wij beschrijven alle voor de analyse relevante gebeurtenissen. Daarbij hebben we geprobeerd om een helder overzicht te geven van de gebeurtenissen, die hebben plaats gevonden.

Deze reconstructie is de basis voor de analyse, conclusies en aanbevelingen. De reconstructie is gebaseerd op de beschikbare schriftelijke informatie en op de interviews, die gehouden zijn in het kader van dit onderzoek. Alle geïnterviewden zijn in de gelegenheid gesteld te reageren op het verslag van hun interview.

3.2 23 januari 2009: Dendermonde

Op 23 januari 2009 loopt een 20-jarige man met zijn ogen zwart en zijn wangen wit geschminkt en met een mes een kinderdagverblijf genaamd Fabeltjesland in Dendermonde binnen. Hij steekt daar een medewerkster en twee baby's dood en verwondt tien kinderen en twee medewerkers. De dader vlucht op de fiets en wordt even later in een andere wijk van Dendermonde opgepakt door de politie. De dader bekent dat hij een week voor de steekpartij ook een bejaarde vrouw heeft doodgestoken.

3.3 De week voorafgaand aan de dreigingen

Op maandag 2 februari of dinsdag 3 februari zien ouders en leerkrachten een man of jongen met zwarte kleding en een wit masker bij de scholen op de Papelaan: Kors Breijerschool en De Triangel. Hij kijkt over het hek. Op vrijdag 6 februari zien verschillende ouders hem gemaskerd over het schoolplein lopen. De ouders melden dit later bij de wijkagent.²¹

3.4 Maandag 9 februari 2009: de dreiging

Melding

Op maandagochtend vindt een leerkracht van De Terp rond 08.00 uur een brief op de deurmat met een dreigboodschap: 'Wordt deze school erger dan Dendermonde?'²² Hij laat de brief aan de directeur zien. De directeur loopt met de brief naar de naastgelegen basisschool de Hobbedob en vraagt of deze school ook een brief heeft ontvangen. Dat is niet het geval. Op De Terp overleggen leerkrachten over de actie die ze moeten ondernemen. De echtgenoot van een leerkracht werkt bij de politie. De leerkracht belt hem op. Deze politieman komt de brief ophalen en stopt deze in een envelop.

De algemeen directeur van Stichting Primair waar de Hobbedob en de basisschool Triangel deel van uitmaken, is die ochtend op de Hobbedob, wanneer de directeur van De Terp met de dreigbrief binnenkomt. De algemeen directeur gaat vervolgens naar de Triangel, waar hij de inhoud van de brief aan de waarnemend directeur van de Hobbedob en de Triangel vertelt.

²¹ Bron: respondenten en 10 februari 2009, Persbericht Politie Gooi- en Vechtstreek, dreigingen Weesp.

²² Uitspraak van de rechter in de zaak tegen de twee jonge verdachten op 5 juni 2009, r.o. 3.

Om 08.10 uur komt een telefoontje binnen bij de gemeenschappelijke meldkamer van de regio Gooi- en Vechtstreek. De centralist neemt op met: "112 alarmlijn wie wilt u spreken politie brandweer of ambulancedienst" Een onbekende mannelijke stem zegt: "Met de seriemoordenaar van Weesp.....(heel even stilte).....de Jozefschool gaat eraan....." De centralist vraagt vervolgens: "en waarom gaat die eraan dan?" De verbinding wordt tijdens de vraagstelling door de beller verbroken.²³

Tussen 9.15 en 9.30 uur belt de wijkteamchef van de politie in Weesp naar het bureau om te horen of er bijzonderheden zijn. Zij zal die dag om 10.00 uur beginnen met werken. Ze hoort dat een dreiging is binnengekomen via de meldkamer en dat een dreigbrief is bezorgd op een school. De wijkagenten zijn naar De Terp gestuurd om de dreigbrief veilig te stellen.

De wijkagenten zijn al naar de scholen om te vertellen dat zij extra alert moeten zijn omdat er sprake is van een dreiging. De deuren van scholen en kinderopvangorganisaties moeten gesloten blijven. Rond 10.30 komt de wijkagent langs bij kinderopvang De Boerderij. De wijkagent vertelt de directeur van de opvang dat een dreigtelefoontje gericht aan de Jozefschool is binnengekomen en dat een dreigbrief is bezorgd bij De Terp waarin wordt verwezen naar Dendermonde. De wijkagent vraagt de directeur deze informatie niet verder te vertellen.

Gemeente

Rond 10.30 uur belt de wijkteamchef van de politie in Weesp de burgemeester en vertelt hem de bij haar bekende informatie. Ook geeft ze aan dat inmiddels extra wijkagenten zijn ingezet om te surveilleren rond de scholen.

De burgemeester gaat vanaf dit moment uit van een serieuze bedreiging van de openbare orde en verzoekt de districtschef binnen een uur op het stadhuis aanwezig te zijn. Vervolgens houdt hij een intern overleg met de teamleider bestuurszaken, een beleidsmedewerker communicatie en de ambtenaar openbare orde/ rampenbestrijding (OOV). Ook de bestuurssecretaresse is bij dit overleg aanwezig. De gemeentesecretaris is op dat moment niet op het gemeentehuis aanwezig en om die reden niet bij dit gesprek. Tijdens het gesprek wordt duidelijk dat sprake is van bedreigingen:

- er is de week ervoor een man met een masker gezien;
- er is een dreigtelefoontje gericht aan een school en de inhoud van dit telefoontje wordt vermeld;
- bij een andere school heeft de schooldirecteur een dreigbrief gevonden in de brievenbus.

Er wordt gemeld dat de deuren van scholen dicht moeten zijn tijdens de lessen. De deelnemers bespreken de noodzaak tot opschaling (de GRIP-fasering). Er wordt besloten om niet op te schalen.

De ambtenaar OOV geeft aan dat de informatie, zoals die nu bij hen bekend is, onvolledig is. Hij adviseert tevens om de driehoek (burgemeester, districtschef/ Korpschef en fungerend HOvJ) bij elkaar te roepen.

In het overleg geeft de burgemeester aan dat de directeurs van alle scholen in Weesp moeten worden uitgenodigd voor overleg met de burgemeester.

²³ Bron: Gemeenschappelijke meldkamer politie Gooi- en Vechtstreek.

Na het overleg bellen de beleidsmedewerker communicatie, de ambtenaar OOV en de bestuurssecretaresse de schooldirecteuren op om ze uit te nodigen voor spoedoverleg op het stadhuis en om te melden dat de deuren van de scholen gesloten moeten worden.

Voorafgaand aan het spoedoverleg met de schooldirecties houdt de burgemeester een overleg met de plaatsvervangend districtschef van de politie over wat bekend mag worden gemaakt. De plaatsvervangend districtschef geeft aan dat de informatie, die bekend gemaakt mag worden, summier is in het kader van het strafrechtelijk onderzoek. De plaatsvervangend districtchef geeft in dit vooroverleg aan dat er geen reden is om over te gaan tot het sluiten van de onderwijsinstellingen. Wel is extra aandacht en surveillance geboden.

Rond 12.15 uur vindt het spoedoverleg plaats. Aanwezig zijn de burgemeester, de plaatsvervangend districtchef, de wijkteamchef, de voorlichter van de politie, het hoofd van het team bestuurszaken, een beleidsmedewerker communicatie en de ambtenaar OOV. Er wordt verslag gelegd door de bestuurssecretaresse. Vertegenwoordigers van 13 scholen/kinderopvangorganisaties zijn aanwezig. Aan de aanwezigen wordt gemeld dat er sprake is van een dreigtelefoonje en van een dreigbrief, die is bezorgd bij De Terp, waarin wordt verwezen naar de gebeurtenissen in Dendermonde. Alle scholen zijn inmiddels benaderd door de politie en de recherche heeft een onderzoek gestart. De gemeente zal samen met het onderwijsveld en de politie een brief opstellen voor de ouders. De brief wordt namens de gemeente verstuurd. Tijdens het spoedoverleg wordt afgesproken dat alle perscontacten via de gemeente lopen. De schoolleiding mag de eigen medewerkers van de scholen op de hoogte stellen, binnen proporties.²⁴

In een e-mail aan de scholen en kinderopvangorganisaties herhaalt een beleidsmedewerker communicatie van de gemeente de afspraken die zijn gemaakt over het te woord staan van de pers. Zij schrijft: 'Tevens willen wij u met klem verzoeken om alle vragen van de pers door te verwijzen naar de gemeente.'²⁵

De wijkteamchef adviseert de burgemeester om een publieksinformatienummer open te stellen voor het beantwoorden van vragen van burgers. De burgemeester vindt dat op dat moment niet nodig.

Na het spoedoverleg werken vier directeuren van de scholen, de beleidsmedewerker communicatie, de ambtenaar OOV, een voorlichter van de politie en de wijkteamchef aan een brief aan de ouders. De brief wordt voorgelegd aan de burgemeester en de plaatsvervangend districtschef. Het contact met het OM verloopt via de plaatsvervangend districtschef en tussen de voorlichters van politie en OM.

De tekst van de brief wordt aangepast door de plaatsvervangend districtchef op aangeven van het OM. In de eerste versie van de brief werd meer uitleg gegeven dan in de eindversie. Er is sprake van flinke tijdsdruk want de eerste school gaat al om 14.30 uur uit. Dan moeten de brieven dus zijn gekopieerd en zijn verspreid.

²⁴ 9 februari 2009, Verslag bijeenkomst in het kader van een dreiging op scholen in Weesp, 12.15 uur.

²⁵ Gemeente Weesp, e-mail van 9 februari 2009 aan de scholen/ kinderopvangorganisaties.

Aan de ouders/verzorgers

Uw brief van:	Uw kenmerk:	Ons kenmerk: MI06/2009	Bijlage(n):
Behandeld door:	Zaaknummer: MI06/2009	Doorkiesnummer: (0294) 491 391	Datum: 9 februari 2009

Geachte ouders / verzorgers,

Vanochtend zijn er dreigementen binnengekomen bij onderwijs instellingen. Dit is in behandeling bij de politie Gooi en Vechtstreek.

Gezien de ernst hiervan heb ik besloten een spoedvergadering te beleggen met vertegenwoordigers van gemeente, politie Gooi en Vechtstreek, alle scholen, peuterspeelzalen en kinderopvangorganisaties in Weesp.

Ik heb alle betrokkenen geïnformeerd over de situatie en gevraagd om maatregelen te nemen om de veiligheid van kinderen en medewerkers zoveel mogelijk te waarborgen en onrust te voorkomen.

Het volgende is afgesproken:

- Medewerkers van scholen en opvangorganisaties zijn extra waakzaam, verdachte situaties worden altijd gemeld bij de politie. Tevens zal de politie Gooi en Vechtstreek extra surveilleren.
- Scholen en opvangorganisaties zullen zoveel mogelijk de deuren gesloten houden.
- Buitenspelen zal tijdens schooluren plaatsvinden onder extra toezicht. Hetzelfde geldt voor de georganiseerde opvang.
- Uiteraard worden kinderen niet meegegeven aan onbekenden wanneer ze opgehaald worden.

Deze maatregelen blijven van kracht tot nader bericht. U wordt via de school of opvang op de hoogte gehouden van ontwikkelingen. De politie zal extra surveilleren. Ook vragen wij uw medewerking. Mocht u iets verdachts zien, neem dan meteen contact op met de politie onder het landelijke alarmnummer 112 en met de directie van de school of opvangorganisatie van uw kind(eren). Heeft u andere vragen, neem dan contact op met de schooldirecties en gemeente Weesp.

Met vriendelijke groet,

B. Horseling
Burgemeester

Nieuwstraat 70a Postbus 5099 1380 GB Weesp Tel. (0294) 491 391 Fax (0294) 414 251

Wilt u bij beantwoording datum en kenmerk van deze brief vermelden.

De brief, met het logo van de gemeente en ondertekend door de burgemeester wordt rond 15.00 uur afgeleverd bij de scholen en kinderopvangorganisaties in Weesp. De burgemeester schrijft dat deze ochtend dreigementen binnengekomen zijn bij onderwijsinstellingen. De zaak is in behandeling bij de politie. Er heeft een spoedvergadering plaatsgevonden waarbij alle betrokkenen zijn geïnformeerd en zijn gevraagd maatregelen te nemen om de veiligheid te waarborgen en onrust te voorkomen. Afgesproken is dat medewerkers van scholen en opvangorganisaties extra waakzaam zijn, de deuren zo veel mogelijk gesloten blijven, de kinderen onder extra toezicht zullen buiten spelen en dat kinderen niet worden meegegeven aan onbekenden. De burgemeester schrijft dat de maatregelen gelden tot nader bericht. De

school of opvangorganisatie zal de ouders op de hoogte houden van ontwikkelingen. De politie zal extra surveilleren. Voor vragen kan contact worden opgenomen met de schooldirecties en de gemeente Weesp.²⁶

Op maandagmiddag, nog voordat de ouders van de scholen een brief hebben gekregen, komen de eerste telefoontjes binnen van verontruste ouders en van de pers bij de telefooncentrale van de gemeente. De medewerkers van de centrale receptie zijn op dat moment niet op de hoogte van de situatie. Op vragen van burgers en pers kunnen zij niet anders dan antwoorden dat zij niet weten wat er aan de hand is. De medewerkers van de centrale receptie vragen de teamleider bestuurszaken wat er aan de hand is. Deze antwoordt dat er een brief komt en een persbericht.

Het team bestuurszaken overlegt op maandagmiddag kort. De ambtenaar OOV adviseert aan de teamleider om een pers- en adviescentrum in te richten. De teamleider beslist dat er geen behoefte is aan extra 'handjes' om de pers te woord te staan (bijvoorbeeld uit de regionale voorlichterpool).

De telefoontjes van de verontruste ouders worden doorverbonden naar het team bestuurszaken. Het team krijgt vragen als "kan ik mijn kind wel alleen naar school laten lopen?". Veel ouders refereren aan Dendermonde. Het team probeert de zorgen van ouders te dempen. De hele maandagmiddag zijn ze bezig telefoon te beantwoorden. Ook de webredacteur, de ambtenaar OOV en een stagiaire helpen bij het beantwoorden van de telefoon.

Voorlichting

Een beleidsmedewerker communicatie van de gemeente Weesp werkt na het overleg met de scholen aan een persbericht. In Weesp is het gebruikelijk dat bewoners met de lokale media bellen om meer informatie te krijgen. Het persbericht wordt in overleg met de politie opgesteld. De plaatsvervangend districtschef belt hierover met de OvJ. De OvJ wil voorlopig nog geen persbericht naar buiten brengen omdat de opsporing prioriteit heeft. Het enige dat zij naar buiten wil brengen is 'de dreiging wordt serieus genomen, alertheid is gewenst'. Politie en gemeente plannen een gezamenlijk persmoment voor lokale en regionale pers. Daarbij is de plaatsvervangend districtchef aanwezig. Dat is om 14.00 uur. Hierbij zijn de Gooi & Eemlander, het Vechtjournaal en het Weespernieuws uitgenodigd. Het persmoment is gekoppeld aan het uitbrengen van het persbericht.

De pers probeert inmiddels de gemeente te bereiken. Na 15.00 uur wordt het echt druk bij de gemeente. De telefoon gaat voortdurend en cameraploegen komen naar het gemeentehuis. De burgemeester voert zelf het woord. Hij staat onder andere Radio 1 en NOS te woord. Tot 's avonds laat staat de burgemeester de pers te woord. 's Avonds wordt ook de persofficier van justitie gebeld door verschillende journalisten. De gemeente is namelijk 's avonds niet bereikbaar op het nummer dat onderaan de brief staat vermeld. Wel weten sommige journalisten de communicatieadviseur van de gemeente te bereiken op haar mobiel.

Op maandagavond wordt ook de politie veelvuldig gebeld door de pers. De gemeente neemt de telefoon niet op; het antwoordapparaat staat aan. De plaatsvervangend districtschef wordt door het hoofd communicatie van de politie gebeld met het dringende verzoek de gemeente te vragen een telefoonnummer beschikbaar te hebben voor de pers, aangezien de politie geen vragen kan/wil beantwoorden. De plaatsvervangend districtschef neemt telefonisch contact op met de burgemeester van Weesp en vertelt hem het belang van bereikbaarheid van de voorlichter van de gemeente.

²⁶ Brief van 9 februari 2009 van de burgemeester aan de ouders/verzorgers, kenmerk MI06/2009.

Het opsporingsonderzoek

Op maandagochtend 9 februari 2009 hoort de officier van justitie (OvJ) van een rechterlijk ambtenaar in opleiding dat de plaatsvervangend districtschef heeft doorgegeven dat een dreig melding is binnengekomen. De melding bevat drie aspecten: een brief, een telefoontje en een man met een wit masker. De OvJ neemt contact op met de plaatsvervangende districtschef. Daarna licht ze haar teamleider in en stelt de persvoorlichter van het OM op de hoogte.

Aanvankelijk lijkt via Skype te zijn gebeld. De enige daderinformatie die het OM heeft zijn de brief, het telefoontje en de melding van een man met een masker. Het OM wil het telefoontje traceren. Als nu de inhoud van de brief en het telefoontje naar buiten wordt gebracht, dan ligt alle informatie die alleen bij de dader(s) bekend is over de dreigingen op straat.

Later die middag neemt de plaatsvervangend districtschef contact op met de recherche en merkt dat het plaatsvervangend Hoofd van de recherche niet de hoogste prioriteit heeft gegeven aan het onderzoek. De plaatsvervangend districtschef dwingt af dat het onderzoek de hoogste prioriteit krijgt. Aan het eind van de dag kan de recherche laten weten dat het telefoontje vanaf een telefooncel bij het station is gepleegd. Daarop worden de camerabeelden van het stationsplein opgevraagd. Uit de beelden wordt opgemaakt dat het om twee jongens van 16 tot 18 jaar gaat. De digitale recherche kijkt of aan de hand van de beelden herkenning mogelijk is. Ook probeert de recherche de beelden, die zijn gemaakt in het NS station, te bekijken. Dat levert wat technische problemen op. De plaatsvervangend districtschef en het Hoofd Opsporing bespreken de optie om met behulp van de signalementen op dinsdagochtend te gaan posten bij het station Weesp. Immers, het is goed mogelijk dat de daders dinsdag weer met de trein zullen gaan. Dit durven ze niet aan omdat de signalementen niet goed genoeg zijn.

Uiteindelijk duurt het lang om deze beelden beschikbaar te krijgen. Deze beelden zijn pas aan het eind van dinsdagmiddag beschikbaar.

Het dreigtelefoontje wordt opgevraagd bij de meldkamer van de politie. De stem van het dreigingstelefoontje wordt uitgeluisterd. Er is geen bijzonder accent te horen. Het zal waarschijnlijk gaan om een verdraaide jongensstem.

Ondertussen onderzoekt de digitale recherche of er iets op Hyves staat over de dreiging. De wijkagent wordt bevraagd over het signalement van de gemaskerde man en hem wordt gevraagd of hij dit signalement kan vergelijken met het signalement van de bellende jongens. Een gemaskerde man blijkt ook gezien te zijn in Reigersbos in Amsterdam (Zuid-Oost) en in Nigtevecht.

Het Nederlands Forensisch Instituut (NFI) onderzoekt de brief op sporen.

Op school

De gemeente bezorgt de brief voor de ouders rond 15:00 uur. Niet bij alle scholen komt deze brief op tijd aan en door verwarring over de locatie wordt één school overgeslagen (de Hobbedob). De meeste scholen geven de brief zonder envelop mee aan de kinderen wanneer de school uitgaat.

Nadat de school uit is, praten sommige directeuren hun leerkrachten en begeleiders bij. Ze vertellen wat ze tijdens de bijeenkomst op het gemeentehuis hebben gehoord en bespreken onderling hoe ze met de situatie omgaan. Een aantal leerkrachten of begeleiders geeft aan gespannen te zijn onder de situatie. Met Dendermonde in het achterhoofd voelen zij zich onveilig.

Omstreeks 16.45 uur staat een man in de Jozefschool in Muiden. Hij uit zich agressief en zegt dat hij de directeur zoekt en leerlinggegevens in wil zien. De schooldirecteur praat met de man, stuurt hem weg en belt direct daarna 112. Omstreeks 17:10 uur staat dezelfde man voor de school in Weesp. Hij wordt daar door medewerkers van de school binnen gelaten en houdt hetzelfde verhaal als in Muiden.

3.5 Dinsdag 10 februari 2009: Opsporing verzocht

Gemeente

Op dinsdag stuurt het bestuurssecretariaat van de gemeente een e-mail naar verschillende scholen in Weesp waarin wordt aangekondigd dat de Schoolinspectie vandaag contact zal opnemen met alle schooldirecties in verband met de dreigingen.²⁷

Op dinsdagochtend is er een kort teamoverleg van bestuurszaken waarin wordt besproken welke informatie naar buiten kan. De boodschap op dat moment is: er komt vanmiddag een persmoment, dus we wachten met het uitgeven van nieuwe informatie. Verder kan de afdeling voorlichting alleen melden wat ze de vorige dag ook hebben gezegd.

Op dinsdag neemt een medewerker van de centrale receptie de brief die zij als ouder heeft gekregen, mee naar de gemeente. De medewerkers van de centrale receptie zijn degenen die als eerste de telefoon beantwoorden in de gemeente en die bezoekers ontvangen aan de balie. Ze laat de brief aan collega's zien. Die hebben de brief nog niet eerder gezien. De receptiemedewerkers besluiten vandaag om de balie met z'n tweeën te bemannen in plaats van alleen. Die dag krijgen ze de hele dag veel telefoontjes van ouders en pers. Een veelgehoorde vraag is 'over wat voor dreiging hebben we het?'. Ook komt er pers aan de balie. De normale receptietaken (zoals het uitgeven van volgnummers voor de aanvraag van paspoorten) gaan ook door.

In eerste instantie zijn er geen instructies voor de medewerkers van de centrale receptie over de wijze van omgaan met de telefoontjes, die binnenstromen en met de pers die zich meldt aan de balie. In de loop van de dag meldt de teamleider bestuurszaken in het voorbijgaan dat ze geen boodschappen hoeven te noteren maar mensen moeten vragen om zelf terug te bellen. Ook zegt hij dat er een persbericht zal komen en dat ze Intranet in de gaten moeten houden.

Rond 16.00 uur vertelt de politie aan de burgemeester dat die avond in Opsporing Verzocht waarschijnlijk beelden zullen worden getoond van de daders. Rond 19.00 uur wordt hij gebeld met de mededeling dat dit definitief door gaat. Hierover hebben politie (plaatsvervangend districtchef) en het OM onderling contact gehad, zo wordt hem meegedeeld.

Voorlichting

Op dinsdag belt het Expertisecentrum Risico- en Crisiscommunicatie (ERC) naar de ambtenaar OOV en biedt hulp aan. Het ERC stuurt ook een e-mail. Ook mailt een medewerker van een

²⁷ E-mail van 10 februari 2009 van het bestuurssecretariaat aan verschillende scholen.

communicatieadviesbureau, dat eerder een opdracht voor de gemeente heeft gedaan, op dinsdag naar de teamleider bestuurszaken. De communicatieadviseur wijst er op dat de gemoederen erg hoog oplopen en geeft aan dat het wenselijk is om wat meer informatie naar buiten te brengen.²⁸ De communicatieadviseur wijst ook op het bericht van De Telegraaf 'Woede in Weesp groeit'²⁹. Op dat moment rinkelen alle telefoons tegelijk. Pers en burgers hebben vragen. Met de e-mails en het telefoontje van het ERC wordt op dat moment verder niets gedaan..

Op dinsdagochtend is er regulier korpsmanagement teamoverleg bij de politie. Hierbij zijn naast de Korpschef onder andere ook het hoofd communicatie van de politie en de plaatsvervangend districtschef aanwezig. De zaak Weesp wordt even besproken.

Na het overleg googlet de Korpschef op Internet op 'Weesp' en al snel staat zijn hele scherm vol met negatieve berichtgeving over Weesp. De teneur van de berichtgeving is: ongerustheid bij ouders; de politie wil niets zeggen; de gemeente is niet bereikbaar; een aantal journalisten gedraagt zich niet zoals dat eigenlijk hoort. Het hoofd communicatie van de politie heeft deze berichten ook gezien en bespreekt het met de plaatsvervangend districtschef.

De Korpschef belt vervolgens met de fgd. HOvJ. Beiden zijn het erover eens dat voorkomen moet worden dat straks weliswaar de verdachten zijn aangehouden maar dat het vertrouwen in gemeente, politie en OM weg is. De Korpschef en de fgd HOvJ besluiten zelf ook een actieve rol op zich te nemen in de voorlichting en nemen het initiatief tot het opstellen van een persverklaring over de gang van zaken rond de opsporing. De Korpschef belt met de burgemeester van Weesp en uit zijn ongerustheid over de mediaberichtgeving. Hierna spreekt de Korpschef weer met de fgd. HOvJ die in overleg met de zaakofficier naar de persverklaring zal kijken. De persverklaring wordt per e-mail naar het OM verstuurd.

Aan het eind van dinsdagmiddag brengt de politie een persbericht uit waarin wordt meegedeeld dat er beelden zullen worden uitgezonden op Opsporing Verzocht. Het persbericht vermeldt dat een basisschool in Weesp een dreigbrief heeft ontvangen. Een telefonische dreig melding, gericht tegen een basisschool, is binnengekomen via de meldkamer van de politie. Het onderzoek heeft ertoe geleid dat de plaats van waaraf gebeld is kan worden vastgesteld. Er zijn camerabeelden vastgelegd, die bij Opsporing Verzocht zullen worden uitgezonden. Zolang niet duidelijk is of sprake is van een kwajongensstreek of een ernstige dreiging wordt het onderzoek onverminderd voortgezet. De politie nodigt de bellende jongens en de brieven schrijver uit zich te melden op het politiebureau. Anderhalve week geleden is een gemaskerde man gezien rond een school in Weesp. Of er een relatie is tussen deze man en de bedreigingen wordt onderzocht. De scholen zijn open en daar staan de gemeente, politie en het OM volledig achter.³⁰

Op school

Verschillende ouders houden hun kinderen thuis. Op de Jozefschool bijvoorbeeld houden ouders van ongeveer 48 kinderen hun kinderen thuis uit ongerustheid.

Het wijkteam van de politie is vanaf maandagmiddag niet meer betrokken bij het opsporingsonderzoek. De wijkteamchef besluit zich te richten op de eigen taak: toezicht houden, contacten met scholen onderhouden en aanwezig zijn rond de scholen.

²⁸ E-mail van 10 februari 2009 van communicatieadviseur aan de teamleider Bestuurszaken.

²⁹ Bron: http://www.telegraaf.nl/binnenland/3220141/___Woede_in_Weesp_groeit___html?p=2,1.

³⁰ 10 februari 2009, Persbericht Politie Gooi- en Vechtstreek, dreigingen Weesp.

Bij veel scholen is inmiddels bekend welke scholen zijn bedreigd. Een directeur van een school in Driemond, onderdeel van de stichting waar ook De Terp deel van uitmaakt, heeft via een e-mail aan de ouders van hun school laten weten dat scholen in Weesp bedreigende telefoontjes en brieven hebben ontvangen. Volgens de e-mail wordt er in de bedreigingen gerefereerd aan Dendermonde.³¹

De media hebben zich inmiddels verzameld rond de scholen in Weesp. Journalisten wagen zich ook op het schoolplein en een enkeling loopt zelfs de school in. Op de Jozefschool doet een journalist zich voor als ouder die een kind komt inschrijven. Journalisten proberen ouders en kinderen te interviewen. Op dinsdag staat de directeur van het Casparuscollege de pers te woord: NOS, RTV Noord-Holland, SBS 6 en RTL4. Hij vertelt de pers de boodschap die de gemeente uitdraagt. Ook nodigt hij de pers uit voor een gesprek met twee leerlingen.

Verschillende scholen proberen de gemeente te bereiken voor meer informatie. De gemeente is moeilijk te bereiken. De directeur van de Jozefschool krijgt na een aantal vergeefse pogingen contact met een medewerker communicatie van de gemeente. Hij vraagt of de gemeente nog iets organiseert voor de media (bijvoorbeeld een persconferentie). De communicatiemedewerker antwoordt dat er een persconferentie zal komen.

De Telegraaf kopt 'Scholen Weesp eisen duidelijkheid bedreigingen'. Een schooldirecteur geeft aan dat door de onduidelijke brief het noodzakelijk is geworden dat de gemeente de ouders vertelt wat de inhoud van de bedreiging is.³²

Er zijn diverse conflicten tussen ouders en de schooldirecteuren. Ouders willen weten om wat voor bedreiging het gaat en aan wie de bedreiging is gericht. Ook vragen ouders zich af waarom de school wel openblijft, terwijl de dreiging zo serieus wordt genomen dat de burgemeester er een brief over schrijft.

Net als andere scholen brengt ook basisschool De Terp een Extra Nieuwsbrief uit. De Terp overlegt hierover met andere scholen uit hetzelfde bestuur en met de Jozefschool. De directeur schrijft³³:

- de sloten op beide deuren zijn vervangen;
- de kinderen zijn opgevangen bij de deur. Aan de ouders wordt verzocht om niet mee te gaan de school in. Als ze dat toch willen, dan kan dat. Op woensdagochtend zal de directeur in de aula alle ouders te woord staan;
- alle leerkrachten zullen vanaf 08.15 uur op het schoolplein staan. Dat is ook zo om 12.45 uur;
- de kinderen kunnen wel buiten spelen. Alle leerkrachten zullen dan buiten zijn;
- tijdens overblijf is extra toezicht;
- kinderen die na 15.00 uur worden opgehaald voor naschoolse opvang of blokfluitles worden niet buiten maar in de grote hal opgevangen;
- het carnavalsfeest gaat gewoon door maar volwassenen mogen niet verkleed komen;
- schoolzwemmen en gymnastiek gaan gewoon door;
- de politie surveilleert veel rond de school.

De directeur wijst er op dat hij in opdracht van de politie geen inhoudelijke informatie mag geven in het belang van het onderzoek.

³¹ Obs Cornelis Jetses, e-mail van 10 februari 2009 aan de ouders.

³² Bron: http://www.telegraaf.nl/binnenland/3218398/___Snel_duidelijkheid_bedeiging___html.

³³ Basisschool De Terp, Extra Nieuwsbrief, 10 februari 2009.

Het opsporingsonderzoek

De hele dag is de recherche vooral bezig met de camerabeelden en de geluidsopnames. Een bedrijf in Amsterdam blijkt het enige bedrijf te zijn dat de beelden kan uitlezen en voor gebruik geschikt kan maken. De beelden maken duidelijk dat het gaat om drie jongens. Aan het eind van de middag wordt duidelijk dat dit onderzoek een plaats in Opsporing Verzocht zal krijgen. Ook wordt er ruimte gemaakt bij het journaal van 18:00 uur en 20:00 uur. De bedoeling is dat AT5, RTV Noord-Holland, Opsporing Verzocht en de Kabelkrant worden benut om de beelden te verspreiden.

Er gaat nu ook het bericht rond dat er een man met een mes is gesignaleerd.

De brief wordt onderzocht. Twee mensen zouden die hebben vastgepakt: een docent en de schooldirecteur.

Op dinsdagavond 10 februari zendt het programma Opsporing Verzocht beelden uit van drie jongens op het Stationsplein in Weesp. De telefooncel op het Stationsplein is gebruikt om het dreigtelefoontje te plegen. Aan het eind van het programma hebben meer dan dertig personen zich gemeld met tips over de daders.³⁴ De ouders van de twee verdachten brengen hun zonen naar het politiebureau waar de jongens worden aanhouden op verdenking van het plegen van het dreigtelefoontje. Een derde verdachte wordt nog gezocht.

Verschillende scholen en opvangorganisaties beleggen een vergadering van de Ouderraad of de medezeggenschapsraad. De medezeggenschapsraad van De Triangel heeft die avond bijvoorbeeld een spoedvergadering belegd bij iemand thuis om de media die rondom de scholen aanwezig zijn te vermijden. Tijdens de vergadering kijken ze naar Opsporing Verzocht. Direct daarna bellen collega's de waarnemend directeur van de Hobbedob en de Triangel op en zeggen dat ze de jongens herkennen. De moeder van één van de jongens werkt op de Hobbedob als leerkracht. Ook de directeur van basisschool De Terp wordt gebeld. Eén van de jongens heeft op De Terp gezeten. De leerkrachten van de Jozefschool bekijken de uitzending van Opsporing Verzocht gezamenlijk. De directeur herkent de jongens meteen: het gaat om één oud-leerling van de Jozefschool en om één oud-leerling van De Terp.

3.6 Woensdag 11 februari 2009: Derde verdachte aangehouden

De gemeente

Op woensdag is het bij de centrale receptie nog drukker dan dinsdag, al vanaf 8 uur 's ochtends. Sommige journalisten zijn kwaad. Op dinsdag is hen steeds gezegd dat er geen boodschappen zouden worden aangenomen en dat de journalisten later terug konden bellen. Er zou een persbericht komen. Uiteindelijk komt er op dinsdag geen persbericht van de gemeente maar van de politie. Ook heeft de gemeente de pers niet ingelicht over het feit dat op dinsdagavond iets vertoond zou worden bij 'Opsporing Verzocht'.

Op 11 februari laat de burgemeester van Weesp een brief naar alle ouders en verzorgers rondbrengen bij scholen, peuterspeelzalen en kinderopvangorganisaties. In deze brief zet de burgemeester uiteen waarom de gemeente beperkt informatie heeft verstrekt over de aard en inhoud van de dreigementen. In samenspraak met de korpsleiding en het OM is daartoe besloten om het onderzoek niet te belemmeren. De snelheid waarmee resultaat is geboekt,

³⁴ 10 februari 2009, Jongens pleegden dreigtelefoontje Weesp, www.nu.nl.

toont de juistheid van die beslissing aan.³⁵ De gemeente hoopt met deze brief, mede naar aanleiding van de resultaten van de uitzending van Opsporing Verzocht, gevoelens van onrust bij ouders te kunnen wegnemen.³⁶

Op woensdagavond is er raadscommissie van de commissie Algemene Zaken (AZ). De burgemeester belt op woensdagmiddag met de fgd. HOvJ. Hij vertelt hem dat hij tijdens deze raadscommissie een verklaring wil geven. De Korpschef zou toch al aanwezig zijn voor een andere zaak. De fgd. HOvJ biedt aan om ook te komen. Hij geeft aan dat hij vanuit zijn bevoegdheid meer kan zeggen over de zaak dan de burgemeester. Ook zegt hij dat hij wellicht eerder zijn pen had moeten laten vallen om de burgemeester bij te staan. Voorafgaand aan de vergadering van de commissie AZ overleggen de burgemeester, fgd. HOvJ en de Korpschef. In het overleg deelt de fgd. HOvJ mee dat het OM er vooralsnog vanuit gaat dat de twee jongens zowel de brief hebben geschreven als het telefoontje hebben gepleegd. Afgesproken wordt dat er maar beperkte informatie naar buiten kan over de inhoud van de dreiging om het onderzoek niet te schaden.

Tijdens de vergadering van de commissie AZ voeren zowel de burgemeester als de Korpschef en de fgd. HOvJ het woord. De burgemeester doet verslag van de gebeurtenissen op maandag en dinsdag. Hij vertelt dat de gemeente de regierol had. Verschillende journalisten hebben geprobeerd om schoolkinderen te interviewen. Er is voortdurend gesproken over de hoeveelheid informatie die openbaar kon worden gemaakt. De burgemeester zegt verbijsterd te zijn dat een directeur van een school in Driemond, die niet bij de bijeenkomst met de scholen op maandag aanwezig was, in een brief aan de ouders de aard van de dreigingen heeft bekendgemaakt. De burgemeester vindt het van belang dat in de Driehoek overleg over een zaak plaatsvindt. Er zal een evaluatie met betrokkenen uit het onderwijsveld plaatsvinden.

De Korpschef geeft aan dat wordt verwacht dat voor de telefonische dreiging naar verwachting de juiste personen vast zitten. Niet uitgesloten wordt dat één van deze verdachten ook betrokken is bij het schrijven van de dreigbrief. Over de man met het masker is nog geen duidelijkheid. Er heeft in Weesp anderhalve week geleden een maskermaakavond plaats gevonden.³⁷

De fgd. HOvJ benadrukt dat het voor het strafrechtelijk onderzoek van belang is om exacte informatie over de aard en inhoud van de dreiging geheim te houden. Het gaat om twee korte ernstige bedreigingen, waarbij een school is genoemd.

Politie

Vanaf woensdag wordt het extra toezicht van de politie langzaam afgebouwd. De wijkteamchef besluit dit zelfstandig.

Voorlichting

In eerste instantie is de gemeente van plan om in de loop van woensdag een persmoment te beleggen. De pers is daarvan op de hoogte en verschillende journalisten hebben zich al aangemeld om aanwezig te zijn bij dit persmoment.

³⁵ Persbericht gemeente Weesp, 11 februari 2009.

³⁶ Brief van 11 februari 2009 van de burgemeester aan de ouders/ verzorgers.

³⁷ Verslag van de openbare vergadering van de commissie AZ op woensdag 11 februari 2009, Gemeente Weesp.

Bij de teamleider bestuurszaken is in de loop van de dag bekend dat de politie een persbericht zal uitbrengen. De teamleider deelt dit mee aan zijn teamleden maar geeft hen op verzoek van de politie de instructie om niet aan burgers en pers te vertellen dat er een persbericht van de politie aan komt. Ook kunnen zij daardoor nog niet mededelen dat het gemeentelijk persmoment niet door zal gaan. De persvoorlichting ligt na de arrestaties bij de politie.

Het persbericht van de politie meldt dat drie jongens zijn aangehouden op verdenking van het bedreigen van de twee basisscholen in Weesp. Het gaat om twee jongens uit Weesp van 14 jaar oud en een jongen van 13 jaar oud, ook uit Weesp. De drie jongens zijn in verzekering gesteld en het onderzoek naar de bedreigingen loopt verder. De politie blijft intensief surveilleren en houdt extra toezicht.³⁸

Verschillende media besteden aandacht aan de dreigingen en nodigen de burgemeester uit voor een interview. Voorbeelden zijn: 'De leugen regeert' wil aandacht besteden aan de media-aandacht rondom het nieuws³⁹, RTV Noord-Holland wil een korte reactie⁴⁰, Het ANP probeert diverse malen de gemeente tevergeefs te bereiken. Een notitie meldt: 'Het ANP is woedend'⁴¹, De NOS wil weten of de burgemeester commentaar heeft op de uitzending van Opsporing Verzocht, RTL Nieuws wil een interview, 'Hart van Nederland' wil een reactie van de burgemeester en ook 'Met het oog op morgen' wil de burgemeester in de uitzending. Hetzelfde geldt voor BNR Nieuwsradio en het NCRV programma 'Knooppunt Kranenbrug'. Ook kranten (AD, Parool, Volkskrant) willen graag een reactie van de gemeente.

Na de vergadering van de commissie AZ is de burgemeester te gast in Pauw & Witteman. De redactie van het programma heeft gedurende de dag een aantal malen met de teamleider bestuurszaken gebeld. De Korpschef biedt aan om mee te gaan naar de uitzending maar de burgemeester gaat alleen.

Het opsporingsonderzoek

Vroeg in de ochtend van 11 februari houdt de politie een derde verdachte, een veertienjarige jongen uit Weesp, aan.⁴² De drie verdachten worden verhoord door de politie. De volgende dag zullen de verhoren verder gaan. De derde verdachte blijkt niets met het dreigtelefoontje te maken te hebben en wordt vrijgelaten.

Het opsporingsonderzoek richt zich op woensdag met name op de brief en de gemaskerde man. Een getuige zou een lerares hebben horen zeggen dat zij beide jongens met een masker had zien lopen.

Daarnaast is het van belang dat de scholen formeel aangifte doen van de bedreiging.

De derde jongen die in Opsporing Verzocht wordt getoond blijkt er niets mee te maken te hebben. Beide jongens ontkennen dat ze een dreigbrief hebben gestuurd, maar bekennen het telefoontje. Ze worden in verzekering gesteld.

De schooldirecteur en de docent van De Terp wordt gevraagd om vingerafdrukken te laten afnemen op het politiebureau in Hilversum. Zij hebben immer de dreigbrief aangeraakt. Het NFI onderzoekt de brief.

³⁸ 11 februari 2009, Persbericht Politie Gooi- en Vechtstreek, verdachten dreigingen Weesp.

³⁹ E-mail van 11 februari 2009 van De Leugen Regeert aan de beleidsmedewerker communicatie.

⁴⁰ Notitieblaadje gemeente Weesp.

⁴¹ Notitieblaadje gemeente Weesp.

⁴² 11 februari 2009, Drie verdachten bedreigingen Weesp aangehouden, www.nu.nl.

De politie doorzoekt de kamers van de jongens. Op één van de kamers vinden ze een pen waarmee de brief geschreven zou kunnen zijn. De jongens wordt een schrijfproef afgenomen. De andere jongen vertelt dat hij deze jongen een keer over een dreigbrief had horen spreken.

Gedurende de dag heeft de fgd. HOvJ een aantal malen contact met de Korpschef. Daarnaast vindt er woensdag veel overleg plaats tussen de fgd. HOvJ en de persofficier van justitie.

3.7 Donderdag 12 februari 2009: Vierde verdachte aangehouden

De gemeente

Op donderdag keert de rust enigszins weer bij de centrale receptie van het stadhuis. Ook bij het team bestuurszaken is het rustiger. Het team bestuurszaken voert deze dag overleg over de woordvoeringslijn. De communicatiemedewerkers willen deze veranderen en schetsen mogelijkheden.

Het opsporingsonderzoek

Op donderdag wordt steeds onduidelijker wat de jongens gezegd zouden hebben over een dreigbrief. De tweede jongen blijft zeggen dat de eerste jongen en de derde jongen het over een dreigbrief hebben gehad. Twee van de drie jongens hebben met een groepje op zondag staan blowen bij basisschool De Terp en toen zou gesproken zijn over dreigbrieven.

Dan komt een verwarde man zich melden op het politiebureau. De man is bekend bij de wijkagent. Hij zegt dat hij de brief heeft geschreven. Hij blijkt de inhoud van de dreigbrief te kennen. De inhoud van de brief is nog niet openbaar gemaakt. Aanvankelijk verklaart de man dat hij de brief zelf heeft geschreven. Later stelt hij zijn verklaring bij. Zijn vriend heeft de brief aan hem geschreven en de man heeft deze brief vervolgens onder de deur van De Terp door geschoven. De vriend van de man geeft aan dat hij inderdaad de brief heeft geschreven maar laat weten dat hij niet wist dat de brief bij de school zou zijn gebracht. Hij geeft de pen waarmee de brief is geschreven en doet een schrijfproef.

Het onderzoek richt zich vervolgens op de vraag of er een verband is tussen de man en de jongens. Hiervoor zijn onder andere twee getuigen van het blowende groepje benaderd.

Over de gemaskerde man is nog niets duidelijk. Allerlei verhalen doen de ronde.

's Avonds meldt het NFI dat er geen treffers van de jongens op de brief zijn gevonden. Wel zijn sporen gevonden van de vriend van de verwarde man. Van de verwarde man zelf zijn geen sporen gevonden.

Voorlichting

Op donderdag 12 februari verklaart de politiewoordvoerder dat de drie verdachte jongens nog geen bekentenis hebben afgelegd. De politiewoordvoerder meldt dat twee scholen zijn bedreigd: een school heeft een brief ontvangen en de andere school is bedreigd via de

meldkamer van de politie. Tot en met vrijdag worden de beveiligingsmaatregelen gehandhaafd. Daarna is het schoolvakantie.⁴³

Die avond is de moeder van één van de verdachten te gast in Pauw & Witteman. Ze vertelt daar onder andere dat haar zoon haar op maandagmiddag al heeft verteld dat hij samen met zijn vriend voor de grap naar 112 heeft gebeld en daar een dreigtelefoontje heeft gepleegd. De moeder heeft toen niet de link gelegd tussen de commotie in Weesp over de dreigingen en het telefoontje van haar zoon en zijn vriend. Zij ging ervan uit dat de dreiging te maken had met de dreigbrief die was bezorgd bij De Terp. Ook stelt zij dat de andere jongen heeft gebeld en dat haar zoon niet precies wist wat hij zou gaan zeggen. De moeder is kwaad op de burgemeester en over de wijze waarop de beelden van haar zoon zijn uitgezonden op televisie.⁴⁴ Zij vertelt ook dat haar zoon op zijn Hyves-pagina wordt bedreigd door leeftijdsgenoten. 'Ze zullen hem in elkaar rammen als hij weer terug is in Weesp'.⁴⁵

Op donderdagmiddag hebben de OvJ en de fgd. HOvJ overleg. De fgd. HOvJ wil graag de inhoud van de brief melden in de media. De OvJ wil dat niet. De telefoonzaak is rond, dus dat mag naar buiten, maar de inhoud van de brief niet. Wel kan worden meegedeeld dat een nieuwe verdachte van 54 jaar is aangehouden. Daarnaast mag worden bekendgemaakt dat de gemaskerde personen, die gezien zijn, mogelijk in verband kunnen worden gebracht met een overleden bandlid.

Op donderdagavond heeft de burgemeester contact gehad met de fgd. HOvJ over het uitgaan van een persbericht van het OM, waarin zal worden gemeld dat de jongens worden voorgeleid aan de rechter-commissaris. De burgemeester wil eerst met de schooldirecties spreken om hen in te lichten. De burgemeester vraagt de fgd. HOvJ om tot de volgende ochtend te wachten met het uitbrengen van het persbericht.

3.8 Vrijdag 13 februari 2009: Dreiging weg

Gemeente

Op vrijdagochtend organiseert de gemeente een bijeenkomst voor directies van de scholen om bij te praten en af te sluiten. 's Ochtends worden de directeuren uitgenodigd om later die ochtend op het stadhuis te komen. De opkomst is laag. De Van der Mueler Vastwijk school, de Terp, de Triangel, Onder moeders paraplu en Stichting Kinderopvang Weesp zijn wel aanwezig. De meeste scholen en dus ook de directeuren zijn al met vakantie of hebben studiedag. Tijdens deze bijeenkomst horen de directeuren van de scholen en opvangorganisaties dat een man de dreigbrief heeft geschreven. In deze bijeenkomst wordt meegedeeld dat er een evaluatie van de gebeurtenissen zal komen. Zij horen dat er een brief wordt opgesteld voor de ouders.

Hierin legt de burgemeester uit waarom hij heeft gehandeld zoals hij heeft gehandeld. In deze brief benadrukt de burgemeester dat de keuze om geen inhoudelijke informatie vrij te geven over de zaak ertoe heeft bijgedragen dat de zaak zo snel is opgelost. 'Aan deze keuze ging diepgaand overleg met justitie en politie vooraf', volgens de burgemeester.^{46 47}

⁴³ 12 februari 2009, Verdachten bedreigingen Weesp bekenen niet, www.nu.nl.

⁴⁴ Bron: [http://pauwenwitteman.vara.nl/Archief-detail.113.0.html?&tx_ttnews\[pS\]=1233442800&tx_ttnews\[pL\]=2419199&tx_ttnews\[arc\]=1&tx_ttnews\[pointer\]=1&tx_ttnews\[tt_news\]=4648&tx_ttnews\[backPid\]=111&cHash=6085e12692](http://pauwenwitteman.vara.nl/Archief-detail.113.0.html?&tx_ttnews[pS]=1233442800&tx_ttnews[pL]=2419199&tx_ttnews[arc]=1&tx_ttnews[pointer]=1&tx_ttnews[tt_news]=4648&tx_ttnews[backPid]=111&cHash=6085e12692).

⁴⁵ 13 februari 2009, Jonge verdachten Weesp blijven vastzitten, www.nu.nl.

⁴⁶ 13 februari 2009, Dreiging scholen Weesp weg, www.telegraaf.nl.

⁴⁷ Brief van 13 februari 2009 van de burgemeester aan de ouders/ verzorgers.

Omdat veel scholen al dicht zijn, kunnen de brieven maar bij een beperkt aantal scholen worden afgeleverd. De brief wordt door verschillende scholen op de website gezet.

Voorlichting

Op vrijdag is er een persmoment bij de politie. De politie verklaart dat er geen verband is tussen het telefoontje en de brief. Ook is er geen verband tussen de bedreigingen en de gesignaleerde jongeren met maskers. Waarom de jongens en de man bedreigingen hebben geuit is niet bekend. Wel geven zij alledrie aan niet van plan te zijn geweest om de bedreigingen ook daadwerkelijk uit te voeren. Ook ziet de politie geen verband tussen de bedreigingen en de gesignaleerde gemaskerde man.⁴⁸

De politie brengt een persbericht uit waarin staat dat de 13-jarige en de 14-jarige jongen vandaag zullen worden voorgeleid aan de kinderrechter. Zij hebben bekend het telefoontje te hebben gepleegd. De derde jongen, die was aangehouden, is vrijgelaten omdat hij niets met het voorval te maken heeft. De 54-jarige man uit Weesp wordt ook vandaag voorgeleid bij de rechter-commissaris. De man heeft aangegeven de brief bezorgd te hebben bij de school. Het onderzoek naar de brief wordt voortgezet en daarom kan de inhoud nog niet bekend worden gemaakt.⁴⁹

Op vrijdag 13 februari laat de burgemeester van Weesp weten dat alle veiligheidsmaatregelen bij de scholen zijn opgeheven. De burgemeester wil de pers te woord staan. Hij wordt bijgestaan door een beleidsmedewerker communicatie die de burgemeester adviseert om voor alle pers in één keer een verklaring af te leggen en vragen te beantwoorden. De burgemeester kiest ervoor de journalisten individueel te woord te staan.

Een beleidsmedewerker communicatie verklaart aan de pers dat het maatschappelijk effect van de bedreigingen te groot is geweest. Daarom nemen de politie en de gemeente de zaak hoog op. De woordvoerder zegt: 'Dat een stel jongens zoiets ongelofelijks doms doet en dat ze niet nadenken over de gevolgen is nog enigszins te begrijpen. Wat een volwassen man denkt als hij zoiets doet, is onbegrijpelijk'.⁵⁰

Op vrijdag 13 februari interviewt NOVA de moeder van de jongen die heeft gebeld. Ze vertelt onder andere dat zij en haar man haar zoon hebben herkend toen zij naar Opsporing Verzocht keken. Zij vertelt daarnaast dat de kinderrechter eerder deze dag heeft besloten om beide jongens twee weken in jeugddetentie te houden. Ze vertelt dat haar zoon een stoere houding aanneemt maar eigenlijk heel kwetsbaar is. De advocaat van de jongen noemt het besluit van de rechter absurd. Het argument dat de detentie ter bescherming van de jongens nodig is, overtuigt hem niet. De advocaat heeft, naar eigen zeggen, aangedragen dat de jongen tijdelijk ergens anders kon verblijven.⁵¹

Het opsporingsonderzoek

Op vrijdag bericht het NFI aan de OvJ dat ook van de verwarde man vingerafdrukken op de brief zijn gevonden. Hij wordt voorgeleid aan de rechtercommissaris. De man wordt vrijgelaten onder de voorwaarde dat hij meewerkt aan een psychologisch onderzoek.

⁴⁸ 13 februari 2009, Jongens bekennen dreigtelefoontje Weesp, www.nu.nl.

⁴⁹ 13 februari 2009, Persbericht Politie Gooi- en Vechtstreek, Jongens bekennen dreigtelefoontje; man aangehouden in verband met dreigbrief.

⁵⁰ 13 februari 2009, Jongens bekennen dreigtelefoontje Weesp, www.nu.nl.

⁵¹ Bron: <http://www.novatv.nl/page/detail/uitzendingen/6714/Weesp+procent3A+procent27Dit+is+geen+kwajongensstreek+meer+procent27>.

De twee verdachte jongens geven toe dat zij het dreigtelefoontje hebben gepleegd. De derde jonge verdachte blijkt niets met de bedreigingen te maken te hebben en mag naar huis.⁵² De twee verdachte jongens worden voorgeleid aan de kinderrechter in Amsterdam. De OvJ besluit geen snelrecht toe te passen omdat eerst duidelijk moet worden of een psychologisch onderzoek moet worden verricht. De jongens blijven, mede op advies van de Raad voor de Kinderbescherming, nog veertien dagen vastzitten in de jeugdgevangenis in Amsterdam.⁵³ De rechter-commissaris vreest dat de veiligheid van de jongens gevaar loopt als hij ze naar huis laat gaan.⁵⁴ De jonge verdachten wordt verstoring van de rechtsorde te laste gelegd.⁵⁵ De raadsman van één van de verdachten is het niet eens met de beslissing van de rechter. "Dit is de wereld op z'n kop", vindt Bharatsingh (*COT: de advocaat van de jongen, die heeft gebeld*). "Ik heb nota bene betoogd dat ze tijdelijk ook buiten Weesp kunnen blijven." Volgens hem heeft de rechter-commissaris zich laten beïnvloeden door de enorme publiciteit rond de zaak, maar gaat deze voorbij aan het belang van de kinderen. "En dat terwijl een volwassen man, die verdacht wordt van het schrijven van een dreigbrief, wel naar huis mag."⁵⁶

3.9 De nasleep

Strafzaak

Op zondag 15 februari geven de advocaten van de twee verdachte jongens aan dat zij maandag een verzoek tot vrijlating zullen indienen bij de kinderrechter in Amsterdam. Ook zegt een van de raadsmanen dat hij de burgemeester van Weesp heeft gedagvaard. 'Dan kunnen we zien wie de rechtsorde heeft verstoord', zegt de raadsman.⁵⁷

Op maandag 16 februari 2009 dient de raadsman van één van de twee verdachten via een fax aan de officier van justitie en de kinderrechter een verzoek tot vrijlating in.⁵⁸ De rechter-commissaris in jeugdzaken besluit dat de twee jonge verdachten de volgende dag onder huisarrest worden geplaatst: de jongens moeten thuis of op school zijn. De jongens worden onder toezicht van hun ouders geplaatst. De ouders moeten tekenen voor de vrijlating en daarmee beloven zij dat zij ervoor zorgen dat hun zonen zich aan de regels van het huisarrest zullen houden. Ook de jeugdreclassering en de wijkagent zullen de jongens in de gaten houden.⁵⁹

Volgens de raadsman van één van de jongens ontstond het idee om een dreigtelefoontje te plegen bij de jongens toen de zus van één van de verdachten had verteld dat er een seriemoordenaar in Weesp rondliep.⁶⁰

Op 17 februari krijgen de jongens huisarrest opgelegd.

Op maandag 23 februari maken de raadsmanen van de twee verdachten bekend dat het huisarrest van de jongens op dinsdag 24 februari om 17.00 wordt opgeheven. In eerste instantie zou het huisarrest tot woensdag 25 februari duren waarna opnieuw zou worden beslist over het huisarrest.⁶¹

⁵² 13 februari 2009, Jongens bekennen dreigtelefoontje Weesp, www.nu.nl.

⁵³ 13 februari 2009, Jonge verdachten Weesp blijven vastzitten, www.nu.nl.

⁵⁴ 15 februari 2009, Advocaten willen verdachten Weesp uit voorarrest, www.nu.nl.

⁵⁵ 15 februari 2009, Advocaten willen verdachten Weesp uit voorarrest, www.nu.nl.

⁵⁶ 13 februari 2009, Advocaat dreigtiensers Weesp woest, www.depers.nl.

⁵⁷ 15 februari 2009, Advocaten willen verdachten Weesp uit voorarrest, www.nu.nl.

⁵⁸ 16 februari 2009, Tieners bedreigingen Weesp dinsdag vrij, www.nu.nl.

⁵⁹ 16 februari 2009, Tieners bedreiging Weesp dinsdag vrij, www.nieuws.nl.

⁶⁰ 16 februari 2009, Tieners bedreiging Weesp dinsdag vrij, www.nieuws.nl.

⁶¹ 23 februari 2009, Huisarrest verdachten Weesp wordt opgeheven, www.nu.nl.

De zaak is op 5 juni behandeld door de kinderrechter. De rechter deed meteen uitspraak. In zijn vonnis betuigt de rechter zijn steun aan de wijze waarop de burgemeester heeft gehandeld (r.o. 4). De rechter stelt dat de burgemeester het zekere voor het onzekere moest nemen en dat de twee jongens daarom een tijd lang in voorarrest zijn gehouden. 'De onmiddellijke vrijlating van de jongens was op dat moment niet verantwoord en zou tot onbegrip hebben geleid' (r.o. 5)

Over de dreigbrief zegt de rechter: 'De dreigbrief bleek afkomstig van een gestoorde man. Hij was boos en wilde die boosheid op deze manier uiten zonder verder iets van plan te zijn.' (r.o. 7) Volgens de rechter zijn de gemaskerde mannen jongens die zich hadden verkleed als leden van een popgroep die op die manier optraden. Een van hen was kort daarvoor overleden en enkele fans wilden op deze manier eer aan hem bewijzen (r.o. 7).

De rechter spreekt zijn waardering uit voor de wijze waarop de ouders hun opvoedingstaak verrichten: 'Zij doen juist ontzettend hun best deze lastige pubers op een goede manier op te voeden en hebben al lang voor het incident de hulp ingeroepen van instanties omdat zij dat in het belang van hun kinderen achtten' (r.o. 10).

De rechter oordeelt dat de jongens door alle aandacht en bedreigingen inmiddels genoeg zijn gestraft. Maar, zo stelt de rechter: 'Verdere begeleiding zal nodig zijn, dat vinden hun ouders ook want de jongens hebben zo hun beperkingen. Daarom zal jeugddetentie worden opgelegd voor de duur gelijk aan het voorarrest en zal verder een deel voorwaardelijk worden opgelegd. Dit om het mogelijk te maken de jongens vanuit de jeugdreclassering verder te begeleiden. Eén van de twee jongens zal medewerking moeten verlenen aan het ondergaan van een persoonlijkheidsonderzoek' (r.o. 11).

De rechter veroordeelt de twee jongens tot 4 weken jeugddetentie met aftrek, waarvan 2 weken voorwaardelijk met een proeftijd van twee jaar met de voorwaarden die hierboven zijn genoemd (r.o. 12).

Media

Op 16 februari zijn de moeders van de twee jonge verdachten in het televisieprogramma Pauw & Witteman. Ze vertellen dat hun zonen de volgende dag naar huis mogen en daar onder huisarrest worden geplaatst. Ze uiten hun ongenoegen over het feit dat de brieven schrijver al lang weer is vrijgelaten maar dat hun zonen zo lang zijn vastgehouden. De advocaat van één van de jongens is ook te gast. Hij vertelt dat zijn cliënt de eerste nacht tot drie uur in de ochtend is verhoord. Zijn moeder verklaart in het programma dat ze wil dat haar zoon zijn excuses maakt op scholen in Weesp.

RTV Noord-Holland schrijft op 20 februari 2009 een brief aan de burgemeester van Weesp. De omroep is teleurgesteld dat de gemeente Weesp de omroep niet, te laat en onvoldoende heeft geïnformeerd. Degene die op maandag 9 februari 2009 het persbericht heeft ondertekend bleek vanaf half vijf niet meer bereikbaar en een andere voorlichter was niet in staat om voor vijf uur te laten weten of de burgemeester beschikbaar was voor een reactie in de uitzending van 17.00 uur. De omroep betreurt het dat de voorkeur van de burgemeester is uitgegaan naar het Radio 1 journaal boven de omroep van de eigen provincie. De omroep wijst er op dat RTV Noord-Holland een wettelijke taak heeft bij de communicatie rond calamiteiten.⁶²

⁶² Brief van 20 februari 2009 van RTV Noord-Holland aan de burgemeester van Weesp, Calamiteitenfunctie RTVNH.

Spijtbetuigingen

Op maandag 16 februari verklaart één van de jongens op RTL nieuws dat hij spijt heeft van zijn daad maar heel blij is om weer vrij te zijn. Hij biedt zijn excuses aan en vertelt dat het telefoontje als grap was bedoeld.⁶³

De moeder van één van de jongens belt naar de waarnemend directeur van de Hobbedob en de Triangel met de vraag of haar zoon op school zijn spijt mag betuigen. De directeur voor wie was waargenomen heeft inmiddels toestemming gegeven omdat de moeder ook lerares is op de Hobbedob. Op de dinsdag na de vakantie zijn de jongens langs gekomen op de Triangel en hebben zij een filmpje laten zien en hun excuses aangeboden aan de leerlingen van de groepen 6, 7 en 8. Ook op de Hobbedob en de Jozefschool hebben de jongens hun excuses aangeboden.

Na de voorjaarsvakantie neemt de moeder van één van de jongens ook contact op met De Terp met de vraag of de jongens daar hun excuses mogen aanbieden. Zij vraagt of pers daarbij aanwezig kan zijn. De directeur van De Terp geeft aan dat de jongens hun excuses mogen komen maken in de personeelsvergadering, zonder pers. De moeder zegt terug te zullen komen terugkomen op dit aanbod maar doet dat niet. De moeder vraagt ook de directeur van het Casparuscollege of haar zoon langs mag komen om zijn excuses te maken. De directeur acht dat niet verstandig. Hij vreest dat de leerlingen van zijn school de jongens zullen uitlachen.

In een uitzending van het Jeugdjournaal vertelt één van de jongens (de beller) dat hij spijt heeft van het dreigtelefoontje.⁶⁴ Hij zegt: 'Ik hoop dat ik weer normaal door Weesp kan lopen en dat ze me niet meer als een crimineel beschouwen. Het was erg dom van me. Het was gewoon een grap die uit de hand is gelopen.'⁶⁵ Ook in het programma NOVA van 21 februari betuigt de jongen zijn spijt. Hij vertelt daarnaast dat hij erg geschrokken is van de gang van zaken.⁶⁶

Politie

Op verschillende scholen hebben wijkagenten in de klas de situatie uitgelegd. De wijkagenten hebben contact gehouden met de scholen, ook na de voorjaarsvakantie.

Alle scholen uit Muiden, Weesp, Naarden en Bussum komen regelmatig bijeen. De wijkteamchef en een collega zijn naar zo'n vergadering geweest om voorlichting aan te bieden aan de groepen 7 en 8 van de basisschool en de klassen 1 en 2 van de middelbare school. Het gaat dan bijvoorbeeld over voorlichting over drugs en alcohol. Daarnaast vroegen zij de scholen of zij behoefte hadden aan extra informatie. De derde reden waarom de politie de bijeenkomst bijwoonde was om te benadrukken dat het van belang is om elkaar te kennen. De afstemming met de scholen kan en moet veel beter. De school heeft een belangrijke signalerende functie voor de politie. De scholen zijn niet ingegaan op het aanbod van de politie.

Scholen

De kinderen hebben het na de vakantie niet veel meer over de dreiging gehad. Bij sommige ouders leven echter nog vragen, vooral over de man die de dreigbrief heeft geschreven. De medezeggenschapsraad van De Terp vraagt de burgemeester in een brief om geïnformeerd te worden over de afhandeling van de zaak en om opheldering over de dader en zijn motieven. De

⁶³ 16 februari 2009, Tieners bedreiging Weesp dinsdag vrij, www.nieuws.nl.

⁶⁴ 20 februari 2009, Dader Weesp betuigt spijt, www.nu.nl.

⁶⁵ Bron: <http://www.nos.nl/jeugdjournaal/artikelen/2009/2/21/spijtvandreigtelefoontjeweesp.html>.

⁶⁶ Bron: <http://www.novativ.nl/page/detail/uitzendingen/6738/Melvin+spreekt+over+gebeurtenissen+in+Weesp>.

Medezeggenschapsraad deelt mee dat de gevoelens van ongerustheid nog niet zijn weggenomen.⁶⁷

De burgemeester antwoordt hierop onder andere: 'Als burgemeester heb ik geen énkéle zeggenschap of invloed op dat besluitvormingsproces (*COT: bedoeld wordt de beslissing van het OM om al dan niet tot vervolging over te gaan*). De grondwet verzet zich daar ook tegen. Het is mij dus niet bekend of er wèl of géén vervolging van de betrokken persoon zal plaatsvinden, noch kan ik opheldering geven over de dader en zijn motieven. Daarvoor zult u zich tot het Openbaar Ministerie moeten wenden. Ik kan u echter met aan zekerheid grenzende waarschijnlijkheid vertellen, dat zij daarover gedurende het onderzoek géén uitspraken zullen doen, totdat er een besluit over eventuele vervolging genomen is.'⁶⁸

⁶⁷ Brief van 24 maart 2009 van de Medezeggenschapsraad basisschool De Terp aan de burgemeester van Weesp.

⁶⁸ Brief van 6 april 2009 van de burgemeester van Weesp aan de Medezeggenschapsraad Basisschool de Terp.

4 Analyse

4.1 Inleiding

De evaluatie van het COT heeft betrekking op de volgende thema's:

- een analyse en beoordeling van de dreigingsinschatting;
- een analyse en beoordeling van de getroffen maatregelen;
- een analyse en beoordeling van het verloop van het crisismanagement na de bedreigingen en van de samenwerking en interactie tussen de verschillende betrokken partners: driehoek (burgemeester, politie, openbaar ministerie), scholen en kinderopvangorganisaties;
- een analyse en beoordeling van de kwaliteit van de communicatie richting ouders/ burgers;
- een analyse en beoordeling van het proces van persvoorlichting en de relatie met de media;
- een analyse en beoordeling van het verloop van de nafase.

In de onderstaande analyse wordt, waar relevant, verwezen naar de uitkomsten van de onder scholen gehouden enquête. Enkele toelichtende opmerkingen van ouders bij de enquêtevragen zijn opgenomen.⁶⁹

4.2 De dreiging

Inschatting dreiging

Op het moment dat een bedreiging wordt geuit is niet altijd duidelijk hoe 'serieus' deze bedreiging is. In de analyse van een dreiging wordt gekeken naar de ernst en naar de waarschijnlijkheid: hoe groot is de kans dat iets zich daadwerkelijk voordoet en wat zijn dan de mogelijke gevolgen? Het stelsel Bewaken en Beveiligen onderscheidt vijf categorieën ernst; van niet ernstig tot zeer ernstig (zie figuur 6). Het COT is van mening dat de bedreigingen in Weesp kunnen worden gecategoriseerd onder 'ernstig'. In de dreigbrief werd verwezen naar 'Dendermonde'. In de telefonische bedreiging werd gesproken over 'de seriemoordenaar' en werd gezegd dat 'de Jozefschool' er aan zou gaan. De aard van de dreigingen betrof moord of vergelijkbaar ernstige zaken. Het gaat in dat geval om een ernstige bedreiging.

⁶⁹ De opmerkingen zijn zoveel mogelijk letterlijk overgenomen van de enquêteformulieren. In enkele gevallen heeft het COT een taal- en/of spellingcorrectie verricht.

categorie	effect	aard
zeer ernstig	<ul style="list-style-type: none"> • Massaal aantal dodelijke slachtoffers • Uitval van (delen van) vitale infrastructuren (eventueel, zonder dat direct mensenlevens in gevaar worden gebracht) • Maatschappij ontwrichting 	Grootschalige aanslag met gebruik van NBC-middelen of conventionele middelen met een NBC-effect
ernstig	<ul style="list-style-type: none"> • Vrees voor het leven van één of enkele personen • Samenleving ernstig geschokt 	Aanslag, doodslag, moord, gijzeling, ontvoering, sabotage, brandstichting, (terroristische) aanslag in het buitenland met massaal aantal slachtoffers
gemiddeld	<ul style="list-style-type: none"> • Grootschalige openbare ordeverstoringen • Grote zaakschade aan niet-vitale objecten • Fysieke integriteit VIP geschonden 	Handgemeen tijdens openbaar bezoek VIP, gewelddadige confrontaties tussen (politieke) groeperingen, mishandeling
matig	<ul style="list-style-type: none"> • Kleinschalige openbare ordeverstoringen • Intimidatie VIP 	Burgerlijk ongehoorzame acties (bijvoorbeeld bezetting, opstootjes / demonstraties met gewelddadige elementen)
niet ernstig	<ul style="list-style-type: none"> • Geen effecten voor de nationale veiligheid (inclusief openbare orde) 	Vreedzame demonstratie, aanbieden petitie

Figuur 6 Ernst van de gebeurtenis⁷⁰

De waarschijnlijkheid dat de gebeurtenis optreedt is afhankelijk van een aantal factoren, waaronder de specifieke informatie die wordt geuit in de dreiging en de eventuele concrete aanwijzingen die er zijn. Ook de voorstelbaarheid is van belang. Het stelsel Bewaken en Beveiligen onderscheidt vijf categorieën van waarschijnlijkheid; van zeer laag tot zeer hoog (zie de onderstaande figuur). Voor de situatie in Weesp geldt dat de voorstelbaarheid groot was. Er hebben zich immers in het verleden vreselijke incidenten voorgedaan op scholen. Het feit dat de aanslag in Dendermonde zo kort voor de bedreigingen in Weesp had plaatsgevonden vergrootte de voorstelbaarheid. De dreiging in Weesp komt mede hierdoor in een serieus daglicht te staan (zie ook figuur 8). Wat betreft concrete aanwijzingen geldt dat de twee bedreigingen vrijwel gelijktijdig binnenkwamen. Er waren voorsnog geen andere aanwijzingen. De waarschijnlijkheid schatten wij (achteraf) op gemiddeld tot hoog.

⁷⁰ De ministers van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties en Justitie, Nota nieuw stelsel bewaken en beveiligen, 20 juni 2003.

categorie	beschikbare informatie
zeer hoog	Concrete aanwijzingen (feiten en omstandigheden) dat een gebeurtenis geëffectueerd zal worden: bekendheid van plaats en tijd
hoog	Concrete aanwijzingen dat een gebeurtenis zich zal voordoen, alleen plaats en tijd zijn niet bekend. En/of een gebeurtenis wordt zeer voorstelbaar geacht
gemiddeld	Geen concrete aanwijzingen, maar de gebeurtenis is voorstelbaar
laag	Geen concrete aanwijzingen, maar de gebeurtenis wordt nog enigszins voorstelbaar geacht
zeer laag	Geen concrete aanwijzingen en de gebeurtenis wordt evenmin voorstelbaar geacht

Figuur 7 Waarschijnlijkheid van de gebeurtenis⁷¹

Copycat of 'Werther effect'

Een bekend en verontrustend fenomeen dat zich voordoet bij bloedbaden die eindigen in zelfmoord, is het zogenaamde 'Werther effect', ook wel Copycat genoemd. De definitie van het Werther effect is van Philips.⁷² 'media induced imitative suicides'. De naam ervan is geïnspireerd op het effect dat het bekende boek van Goethe (Die Leiden des jungen Werthers⁷³) had. In het boek schiet Werther zichzelf dood. In de periode vlak nadat het boek was uitgebracht, werden onder leeftijdgenoten van het personage Werther in die tijd vele zelfmoorden gerapporteerd die overeen kwamen met de manier waarop Werther aan zijn eind kwam. Het boek werd in een aantal landen zelfs verboden. In de maand nadat Marilyn Monroe zelfmoord pleegde, pleegden nog 197 blondines zelfmoord.⁷⁴

Philips deed hier in de jaren zeventig onderzoek naar. Hij vond dat het aantal zelfmoorden in de Verenigde Staten schommelde tussen 1200 en 1700 per maand, afhankelijk van onder andere de tijd van het jaar. Het gemiddelde ging omhoog met ongeveer 60 per maand nadat een zelfmoord op de voorpagina van de New York Times of de New York Daily News had gestaan. Inmiddels zijn de zelfmoordstatistieken meerdermalen onderzocht en is al vaker

⁷¹ De ministers van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties en Justitie, Nota nieuw stelsel bewaken en beveiligen, 20 juni 2003.

⁷² David P. Philips, 1974. The influence of suggestion on suicide: Substantive and theoretical implications of the Werther effect. American Sociological Review, 39, 340 – 354.

⁷³ Goethe, 1774. Die Leiden des Jungen Werthers.

⁷⁴ Coleman, Loren. The Copycat Effect. How the media and popular culture trigger the mayhem in tomorrow's headlines.

⁷⁵ Gould et al, 2003.

⁷⁶ Handreiking crisiscommunicatie NCC

geconcludeerd dat er een verband is tussen de aantallen zelfmoorden en de media-aandacht die hieraan vooraf ging.⁷⁵

In het algemeen lijkt ook het aantal valse meldingen toe te nemen, naarmate een bepaald incident veel in de media voorkomt.⁷⁶ In de dagen die volgden op het bloedbad op een school in Winnenden, Duitsland, volgen talrijke dreigingen over naderende bloedbaden op scholen. Op 14 maart zijn er alleen al in de deelstaat Noordrijnland-Westfalen zestig bekend.

Figuur 8 Copycat

Analyse inschatting dreiging

De burgemeester van Weesp, het OM en de politie hebben de dreiging direct serieus genomen:

- De wijkteamchef van de politie informeert de burgemeester direct over de bedreigingen.
- De burgemeester belegt een spoedoverleg met enkele kernfunctionarissen (namelijk de plaatsvervangend districtschef van de politie, de beleidsmedewerker communicatie, de ambtenaar rampenbestrijding en de teamleider van de afdeling bestuurszaken).
- De burgemeester besluit dat hij de schooldirecteuren⁷⁷ wil spreken en organiseert hiervoor een spoedoverleg.
- Politie en OM doen vanaf het eerste moment door middel van onderzoek hun best om zo snel mogelijk de onzekerheid te reduceren en de dreiging weg te nemen. De zaakofficier van justitie (OvJ) is met de recherche vanaf maandagochtend bezig met het strafrechtelijk onderzoek.

Bijna 93 procent van de ouders is het er mee eens dat de dreiging serieus genomen werd, terwijl de situatie door bijna 25 procent toch niet als ernstig werd beschouwd. Een aantal ouders geeft in de toelichting aan dat een dreiging serieus genomen moet worden, ook als later blijkt dat de dreiging niet serieus was.

'Een enorme inschattingsfout van het openbaar ministerie en politie heeft geleid tot een belachelijk media spektakel. 2 kwajongens doen een domme actie, oppakken, straffen en klaar. Nu is het een volstrekt uit de hand gelopen situatie geworden waarbij een burgemeester het lijdend voorwerp is geworden.'

Figuur 9 Enquête ouders en toelichting ouder

Dat de bedreigingen serieus werden genomen blijkt uit het eerste handelen onmiddellijk na ontvangst van de bedreigingen of direct na het kennisnemen hiervan. Wij kunnen echter niet vaststellen hoe serieus de bedreigingen zijn genomen. Er is geen dreigingsanalyse opgesteld waarbij een expliciete inschatting van de ernst en waarschijnlijkheid is gemaakt. De beoordeling van de bedreigingen lijkt grotendeels te zijn gebaseerd op de eigen inschattingen van de betrokkenen: van zowel politie als burgemeester. De politiefunctionarissen hebben er op dat moment niet aan gedacht om de hulp in te roepen van hun collega's bij het Bureau Conflicthantering en Crisisbeheersing (CCB), de Regionale Inlichtingen Dienst (RID) of het Regionaal Informatie Knooppunt (RIK). Er is geen gebruik gemaakt van de mogelijkheden die het stelsel Bewaken en Beveiligen biedt. Het CCB heeft onder meer ervaring in het doordenken van scenario's: wat kan er gebeuren en wat zijn mogelijke nuttige maatregelen.⁷⁸ Noch de politie noch de burgemeester noch het OM heeft om een dreigingsanalyse gevraagd.

⁷⁷ We spreken hier van schooldirecteuren, maar bedoelen daarmee directeuren of hun plaatsvervaarders van basisscholen én kinderdagverblijven in Weesp.

⁷⁸ Bron: respondent.

Beoordeling inschatting dreiging

Terecht is de inschatting gemaakt dat de dreiging serieus moest worden genomen. Ook wanneer blijkt dat het om minderjarige jongens gaat, blijft de dreiging serieus. Ten eerste worden 'school shootings' vaker door minderjarigen gepleegd. Ten tweede is nog onduidelijk waar de bedreigende brief vandaan komt. Het feit dat de dreigementen zijn gericht aan basisscholen en daarmee jonge kinderen, maakt de situatie extra gevoelig. Vanuit dit perspectief hebben de partijen juist gehandeld door de dreiging serieus te nemen.

4.3 Maatregelen

Genomen maatregelen

De eerste reactie ter bescherming van de bedreigden was afkomstig van de politie. Al voordat was overlegd met de burgemeester zijn wijkagenten naar de scholen in Weesp gestuurd met de boodschap deuren en ramen te sluiten. Ook was dan al besloten tot extra surveillance.

Tijdens het overleg tussen gemeente, politie en de schooldirecties werden de directeuren ervan op de hoogte gesteld dat twee typen dreigementen waren binnengekomen. Er werd meegedeeld aan welke scholen deze dreigementen waren gericht. Eén van de vragen die moest worden beantwoord was of de kinderen veilig naar school konden. Politiefunctionarissen gaven aan dat verschillende afwegingen waren gemaakt bij het formuleren van een antwoord op deze vraag. Er was gekeken naar de precieze inhoud en aard van de dreigingen. Bij deze afweging was ook rekening gehouden met het incident in Dendermonde, dat vlak daarvoor had plaatsgevonden. De politiefunctionarissen hebben vervolgens besloten dat de kinderen veilig naar school konden wanneer enkele maatregelen zouden worden getroffen. De deelnemers aan het spoedoverleg met de scholen hebben gezamenlijk nagedacht over de te nemen maatregelen ter bescherming van de kinderen en het personeel op de scholen en kinderopvangorganisaties. In gezamenlijkheid werd besloten om het normale leven zoveel mogelijk doorgang te laten vinden en om te voorkomen dat paniek zou uitbreken.

Uit de enquête onder de ouders blijkt dat voor meer dan driekwart van de ouders, 76 procent, duidelijk tot zeer duidelijk was welke maatregelen er werden getroffen.

Dat de maatregelen niet altijd het effect hadden dat onbekenden buiten de school werden gehouden blijkt uit de volgende twee voorbeelden: op maandagmiddag, na schooltijd, kan een verwarde man die eerder in de Jozefschool in Muiden was geweest, de school in Weesp binnen lopen. De school is dan een tijdje uit en de kinderen zijn al naar huis. Toch is het verontrustend maar ook tekenend dat zelfs in deze verhoogde staat van alertheid een dergelijk bezoek niet kon worden voorkomen. Op dinsdagochtend rond 08.00 uur 's ochtends bevindt een cameraman van RTV Noord-Holland zich plotseling in een andere school in Weesp op een locatie waar verschillende scholen gehuisvest zijn. De deur was niet dicht gedaan en de cameraman kon gewoon doorlopen.

Figuur 10 Vreemden in de school

Beoordeling maatregelen

Hoewel uit de eerste acties blijkt dat de bedreigingen serieus werden genomen, blijkt dit minder uit de acties en besluiten die hierop volgden. Er werden wel maatregelen getroffen en beslissingen genomen over een aanpak, maar een serieuze dreiging vergt meer. Een dreiging moet worden benaderd als een zelfstandig incident, waarbij besluitvorming over de te nemen maatregelen in driehoeksverband plaatsvindt (zie paragraaf 4.4. hieronder). Een dreiging kan

worden geëffectueerd (op verschillende manieren) of kan later blijken een misplaatste grap te zijn. Het is nodig om verschillende scenario's uit te denken en hierop te anticiperen. In een situatie van een dreiging kan bijvoorbeeld een brandmelding bij één van de scholen eerder verdacht zijn dan anders. Ook is het verstandig om de GHOR te informeren over de dreiging in verband met een mogelijke benodigde inzet van ambulances bij een incident op één van de scholen.

4.4 De organisatie van de crisisbeheersing

Crisisstructuur

Op maandagochtend is een gemeentelijk team bijeengekomen bestaande uit de burgemeester, de plaatsvervangend districtschef van de politie, de ambtenaar rampenbestrijding, de communicatieadviseur en de teamleider van de afdeling bestuurszaken. Tijdens dit overleg is besloten om niet 'op te schalen' volgens de crisisbeheersingsorganisatie. Ook wordt niet op andere wijze opgeschaald. Er zijn geen afspraken gemaakt over hoe de verdere samenwerking en afstemming met de belangrijkste partijen zoals de schoolbesturen, de politie en het OM zou plaatsvinden. Er was op dat moment uitsluitend oog voor de actie die op dat moment moet worden uitgevoerd: de directeurs van de scholen bellen.

Het is begrijpelijk dat er veel aandacht was voor het informeren van schooldirecteuren. Tegelijkertijd is het onverstandig om zonder duidelijke werkafspraken uiteen te gaan. Het lijkt erop dat er te beperkt is nagedacht over de impact van de bedreigingen en van de reacties die kunnen volgen op eigen acties van politie en gemeente. De grote maatschappelijke impact, zowel lokaal als nationaal was voorstelbaar en voorspelbaar, ook op dat moment. De impact is onderschat. De wijze van organiseren en reageren paste niet bij de aard van de situatie en bij de te verwachten grote impact. Achteraf gezien zou het beter zijn geweest om onderdelen van de crisisbeheersingsorganisatie wel op te schalen. Dit lichten wij verderop in deze paragraaf toe. Achtereenvolgens gaan wij in op de driehoek, op de interne gemeentelijke organisatie en op de afstemming met scholen en kinderdagverblijven.

Driehoek

De driehoek (burgemeester van Weesp, districtschef en officier van justitie/ teamleider West/Gooi & Vecht) is tijdens de afhandeling van de dreigingen niet in driehoeksverband bijeen geweest. Wel hebben de verschillende functionarissen bilateraal overleg gepleegd. De politie vormde daarbij de verbindende schakel tussen OM en de burgemeester. Zo heeft de districtschef de tekst van de eerste brief aan de ouders afgestemd met de zaakofficier van justitie. De districtschef heeft op maandag overlegd met de burgemeester over de te nemen maatregelen om de veiligheid van de kinderen op school te waarborgen.

Op woensdag kwamen de burgemeester, fgd. HOvJ en de Korpschef voor het eerst bijeen om in de commissie AZ van de gemeente verslag te doen van de situatie. De driehoek kan bijeen worden geroepen door elk van de drie functionarissen indien afstemming noodzakelijk wordt geacht door één of meer functionarissen. In het Stelsel Bewaken en Beveiligen is bepaald dat de lokale gezagsdriehoek het gremium is waarbinnen de dreiging wordt beoordeeld en maatregelen worden getroffen. Ook bepaalt de gezagsdriehoek bij wie (OM of burgemeester) het primaat ligt voor het nemen van beslissingen.⁷⁹

Wat is in een situatie als deze de meerwaarde van een driehoeksoverleg? De drie partners vormen gezamenlijk, ieder vanuit de eigen bevoegdheden en verantwoordelijkheden, de

⁷⁹ De ministers van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties en Justitie, Nota nieuw stelsel bewaken en beveiligen, 20 juni 2003.

belangrijkste crisisbeheersingspartners in een dreigingcasus en hebben een rol in het stelsel Bewaken en Beveiligen. Overleg tussen deze drie belangrijkste crisisbeheersingspartners had in deze casus een duidelijke meerwaarde kunnen hebben, zoals:

- het komen tot een gezamenlijk beeld van de situatie. Bijvoorbeeld een schets van de huidige situatie en de verwachte ontwikkelingen (beeldvorming);
 - ook nadat nieuwe informatie is binnengekomen, is het verstandig dat in de driehoek steeds aan beeldvorming wordt gedaan. Wordt de dreiging nog door alledrie de partners gelijkwaardig ingeschat? Of zijn er inmiddels aspecten die één van de partners anders doet denken?
- het beoordelen van de situatie en het afwegen van belangen (oordeelsvorming).
 - het belang van vervolging versus het belang van herstellen van de rust onder de bevolking;
 - het opstellen van verschillende scenario's: het Dendermonde scenario, het scenario dat de bedreiging een 'grap' is, de effectuering van de dreiging op andere wijze (bomauto, beschieting van een school, brandstichting, etc.)
 - de keuze voor de inzet van maatregelen. In het bepalen van veiligheidsmaatregelen raken de strafrechtelijke en de openbare orde elkaar.
 - de mediastrategie en de taakverdeling tussen verschillende partijen.
 - de wijze van voorlichting van de ouders en de boodschap, die wordt uitgedragen.
- het nemen van besluiten over bijvoorbeeld de te nemen maatregelen en de voorlichtingsstrategie (besluitvorming).

Beoordeling driehoek

In het geval van een dreiging vormen de burgemeester, het OM en de politie de belangrijkste crisisbeheersingspartners. Zij vormen de lokale gezagsdriehoek. Het is de taak van de driehoek om te bepalen welke maatregelen noodzakelijk zijn, niet van het wijkteam van de politie. Het overleg van deze drie partijen gezamenlijk zou de plaats moeten zijn geweest waar afwegingen werden gemaakt en waar het wegnemen van de bron van de dreiging, het beperken van de mogelijke gevolgen (bijvoorbeeld door mensen te waarschuwen) en het opsporingsbelang waren samen gekomen. Dit overleg heeft niet plaats gevonden. Ook het uitblijven van duidelijke afspraken over de wijze van samenwerken en afstemmen en het organiseren van periodieke updates en herijkingen van maatregelen past niet bij een respons op een serieus te nemen dreiging.

De lokale gezagsdriehoek had op maandag al bij elkaar moeten komen om de hierboven genoemde stappen te doorlopen. In de interviews met de betrokkenen van politie, OM en gemeente geven deze aan dat zij achteraf ook van mening zijn dat zij eerder bij elkaar hadden moeten komen in driehoeksverband.

Interne organisatie gemeente

Met het expliciete besluit om de crisisbeheersingsstructuur niet op te schalen is gekozen voor het afhandelen van het incident met de staande, reguliere gemeentelijke organisatie. Tijdens het eerste overleg werden immers geen afspraken gemaakt over hoe de gemeentelijke crisisorganisatie dan wel zou worden georganiseerd. Ook werden geen vervolgsafspraken gemaakt over de wijze van overleg binnen de gemeentelijke organisatie. Tijdens dit overleg werden geen afspraken gemaakt over de wijze van overleg met de belangrijkste partijen zoals de schoolbesturen, de politie en het OM. Er was op dat moment slechts oog voor de actie die op dat moment moet worden uitgevoerd: de directeuren van de scholen bellen. Na dit overleg op maandag is er geen overleg meer geweest tussen de burgemeester en de ambtenaren. Informatie en opdrachten werden uitgewisseld tussen de burgemeester en de teamleider Bestuurszaken. Deze laatste gaf de informatie en de opdrachten door aan de teamleden. Ook tussen pers en burgemeester fungeerde de teamleider als een liaison.

Het team Bestuurszaken heeft op dinsdagochtend kort overlegd over de informatie die de teamleden aan ouders en pers konden verstrekken. Een ander gezamenlijk overleg heeft niet plaatsgevonden.

De interne taak- en rolverdeling was onvoldoende duidelijk voor de betrokkenen en is ook onvoldoende bijgesteld in reactie op ontwikkelingen:

- De teamleden Bestuurszaken wisten niet welke rol zij vervulden en welke taak zij hadden. Zowel de ambtenaar rampenbestrijding als de beleidsmedewerkers communicatie hebben de eerste twee dagen voornamelijk telefoontjes van pers en bewoners beantwoord. Zij hebben hun expertise niet kunnen benutten en hebben geen adviserende rol naar de burgemeester kunnen invullen. Deze rol zouden zij wel hebben wanneer zou zijn opgeschaald volgens de GRIP-structuur.
- Ook de taak en rol van de teamleider Bestuurszaken was onduidelijk, zowel voor hemzelf als voor anderen. Wanneer zou zijn opgeschaald volgens de GRIP-structuur, zou hij geen rol vervullen in één van de crisisteam. In deze casus vervulde de teamleider de rol van contactpersoon tussen de burgemeester en de ambtenaren.
- Zoals het voor de ambtenaren onduidelijk was wat de burgemeester van hen verwachtte, was het voor de burgemeester onduidelijk welke meerwaarde de ambtenaren konden bieden. De burgemeester heeft niet de behoefte gevoeld om gebruik te maken van adviseurs (intern of crisisbeheersingspartners). Vanuit zijn rol als burgervader en gezagdrager over de politie heeft hij veelal alleen beslissingen genomen.

Via het intranet hebben de ambtenaren van de gemeente de persberichten, die de gemeente heeft uitgegeven, kunnen volgen. Actieve interne communicatie bleef achterwege. Ter illustratie: de medewerkers van de centrale receptie ontvangen bezoekers en nemen de telefoon aan. Deze medewerkers zijn het eerste aanspreekpunt voor burgers en pers en moeten voldoende zijn toegerust om hun werkzaamheden uit te voeren. Dat vergt afstemming, sturing en monitoring. Zij zijn echter niet geïnformeerd over de dreigingen en hebben geen instructies ontvangen. Van afstemming, sturing en monitoring was geen sprake. Ook achteraf is niets georganiseerd om te bespreken hoe deze situatie is geweest voor de medewerkers van de gemeente.

Het is niet alleen voor de medewerkers van de centrale receptie belangrijk dat interne communicatie plaatsvindt. Dat geldt ook voor andere ambtenaren, die mogelijk ook vragen krijgen van burgers en pers. Bovendien zullen ook bij hen mogelijk vragen leven over de afhandeling van het incident en de betrokkenheid van de gemeente daarbij. Het was onduidelijk bij wie gemeentelijke medewerkers terecht konden met vragen en opmerkingen.

Beoordeling interne organisatie gemeente

De organisatiestructuur was gebrekkig en dat heeft negatieve consequenties gehad voor de afhandeling van het incident. Diverse functionarissen hadden kunnen aangeven dat zij niet goed wisten wat er van hen werd verwacht. De teamleider bestuurszaken had zich kunnen realiseren dat hij niet al deze taken op zich moest nemen maar ze moest verdelen. Ook hadden de beleidsmedewerkers communicatie en de ambtenaar rampenbestrijding een signaal kunnen afgeven aan de teamleider of de gemeentesecretaris. De gemeentesecretaris had zich gedurende deze dagen actiever kunnen laten informeren om dergelijke signalen uit zichzelf op te pikken. Deze heeft gedacht dat mensen hem bij problemen zouden weten te vinden. Ten slotte had de burgemeester actiever navraag kunnen doen naar de activiteiten binnen de organisatie en had deze advisering kunnen (laten) organiseren. In feite heeft niemand binnen de gemeente zich beziggehouden met de interne organisatie en interne communicatie

Scholen en kinderopvangorganisaties

Zowel de gemeente als het wijkteam van de politie onderhield contacten met de scholen. Op advies van de politie en in overleg met de burgemeester werden op maandagochtend alle scholen benaderd voor een spoedoverleg op het gemeentehuis. Over dit overleg oordeelden de betrokkenen positief.⁸⁰ Verschillende respondenten zijn ervan uit gegaan dat op deze eerste bijeenkomst een dagelijkse update of een tweede gezamenlijk overleg zou volgen. Het bleef echter stil vanuit de gemeente. Er was geen vaste contactpersoon voor de vertegenwoordigers van de scholen. Na de maandag was er geen structureel overleg meer tussen de gemeente en de scholen. De afgesproken maatregelen zijn niet meer aangepast aan de nieuwe situatie.

Op vrijdagochtend werden de vertegenwoordigers van de scholen opgebeld met het verzoek om die ochtend nog naar het gemeentehuis te komen voor een afsluitend overleg. Respondenten geven aan dat zij de termijn waarop zij werden verwacht te kort vonden. Ook heeft de gemeente geen rekening gehouden met het feit dat voor sommige scholen de vakantie al was begonnen en dat andere scholen studiedag hadden.

Een aantal scholen kwam de afspraken die in het eerste overleg zijn gemaakt, niet na. Zo was afgesproken dat de scholen de pers naar de gemeente zou verwijzen. In een e-mail aan alle scholen heeft een communicatiemedewerker van de gemeente dit nog benadrukt. Maar enkele vertegenwoordigers van scholen hebben wel de pers te woord gestaan. De Telegraaf citeert bijvoorbeeld de directeur van de Kors Breijer en de Jan Woudsma school, die verklaart dat de bedreiging niet aan de adressen van zijn scholen is binnengekomen.⁸¹ Ook directeuren van andere scholen hebben aan ouders meegedeeld dat de dreiging niet aan hun school was gericht.⁸² In een e-mail aan de ouders deelt de directeur van de Cornelis Jetses school mee dat het gaat om telefoontjes en brieven, waarin wordt gerefereerd aan Dendermonde.⁸³ De directeuren van het Casparus college en Vechtstede staan de pers te woord en laten ook enkele leerlingen interviewen.⁸⁴

Behalve de gemeente hebben ook de wijkagenten contact gehad met de scholen. Vertegenwoordigers van de scholen gaven in gesprekken aan zeer tevreden te zijn over de manier waarop de wijkagenten zich hebben gedragen. Zij waren goed benaderbaar voor vragen en betrokkenen vonden het prettig dat zij in de buurt waren om te surveilleren.

De situatie dat wijkagenten informatie deelden, soms nog voordat het overleg met de gemeente plaatsvond, heeft mogelijk de suggestie gewekt dat informatie openbaar was en door scholen gebruikt kon worden. Sommige wijkagenten verstrekten aan de vertegenwoordigers van de scholen te veel informatie. Zo is bij meerdere scholen verteld wat de aard en inhoud van de dreiging was en aan welke scholen deze waren gericht.

Beoordeling scholen en kinderopvangorganisaties

De gemeente had meer aandacht moeten besteden aan het onderhouden van contact met de scholen na het spoedoverleg op maandag.

Enkele schooldirecteuren hebben zich niet gehouden aan de afspraken die in het spoedoverleg op maandag zijn gemaakt. De gemeente heeft niet toegezien op de naleving van deze afspraken. De gemeente heeft ook niet bekeken of deze afspraken later in de week moesten worden aangepast aan nieuwe ontwikkelingen.

⁸⁰ Bron: respondenten.

⁸¹ http://www.telegraaf.nl/binnenland/3216750/___Scholen_Weesp_op_slot___html.

⁸² Bron: respondenten.

⁸³ Obs Cornelis Jetses, e-mail van 10 februari 2009 aan de ouders.

⁸⁴ http://headlines.nos.nl/forum.php/list_messages/14158.

De wijkagenten hebben bij de scholen hun taak goed vervuld. De openheid in informatie van sommige wijkagenten strookte echter niet met de informatiestrategie van gemeente en OM en riep daarom vragen op bij de scholen.

4.5 Voorlichting aan en communicatie met de ouders

Dynamiek

Verskillende momenten waren van grote invloed op de dynamiek van (de beeldvorming over) het incident. De situatie op maandagochtend was heel anders dan die op vrijdagochtend. Deze momenten zijn:

- Een eerste moment is de samenkomst van de twee typen dreigingen op maandagochtend. De politie heeft reeds wijkagenten naar de scholen gestuurd, nog voordat de burgemeester wordt geïnformeerd. Op het moment dat de wijkagenten de scholen bezoeken, wordt eigenlijk al iets in gang gezet: personeel wordt gealarmeerd en de beeldvorming over wat er aan de hand is ontstaat.
- Vervolgens komt de brief van de gemeente en de reactie van de pers. Voor bewoners is het lastig in te schatten hoe serieus zij de situatie moeten nemen en hoe zij er concreet op moeten reageren. Ze zien vooral de surveillerende politie en de media die steeds duidelijker aanwezig zijn.
- Een derde belangrijk moment is de uitzending van Opsporing Verzocht, waarna de daders worden herkend als twee jongens uit Weesp. Het beeld dat dan bij veel mensen ontstaat is dat het slechts ging om een kwajongensgrap en dat de zaak is opgeblazen door gemeente, politie en OM.
- Een volgend belangrijk moment is de aanhouding van de brieven schrijver. Dan wordt duidelijk dat de twee dreigingen onafhankelijk van elkaar zijn geuit.
- Ten slotte zijn de televisie-interviews met de moeders van de bellers en de advocaat op donderdag en vrijdag van belang voor de publieke mening over de afhandeling van de dreigingen.

Al deze gebeurtenissen hebben invloed op de beeldvorming en zouden ook van invloed moeten zijn op de oordeelsvorming en besluitvorming van de crisisbeheersingspartners. De overheid heeft een cruciale rol in het kanaliseren van de collectieve stress en moet weten wat er leeft op de scholen, bij ouders en bij overige inwoners van Weesp. Het is aan de overheid om het vertrouwen van het publiek te verdienen. Heldere communicatie richting de bevolking en passende maatregelen zijn instrumenten om de collectieve stress te kanaliseren.

Wagenaar stelt: 'Doordat mensen geen duidelijke informatie krijgen, gaan ze zelf feiten invullen'. Dit wordt 'collaborative story telling' genoemd en treedt in werking wanneer men gaat nadenken over zaken waarover men maar half geïnformeerd is. Dan slaat de fantasie op hol. Iedereen voegt zijn eigen stukje aan het verhaal toe, maar het hele verhaal nestelt zich als waarheid in de hoofden van mensen.⁸⁵ Ter illustratie: Op maandag aan het begin van de avond loopt een moeder met haar dochter het gemeentehuis binnen. Ze zegt dat ze iemand met een mes hebben zien lopen. Er doen verschillende verhalen over een gemaskerde man en een man met een mes de ronde. De griffier zou in haar auto zijn blijven zitten omdat zij een man met een mes zag rondlopen bij het gemeentehuis. Ook gaat het gerucht dat burgemeester zich heeft opgesloten in zijn kamer met de gordijnen dicht omdat een man met een masker en een mes buiten voor het gemeentehuis staat.

Beoordeling dynamiek

De situatie zoals die op maandagochtend was, was niet dezelfde situatie als die op dinsdagavond, woensdagmiddag of donderdag. De gebeurtenissen op deze dagen hebben invloed gehad op het beeld dat de crisisbeheersingspartners en de inwoners van Weesp van de zaak hadden. Dit bijgestelde beeld is echter niet omgezet in bijgestelde oordeelsvorming en

⁸⁵ "Bron: <http://www.binnenlandsbestuur.nl/nieuws/2009/02/'weesp-had-beter-moeten-informeren'.107749.lynkx>.

besluitvorming. Er is onvoldoende geanticipeerd op deze ontwikkelingen. Alle partijen hebben de lokale dynamiek onderschat.

Brieven

De meeste ouders⁸⁶ (36,5 procent) zijn op de hoogte gebracht van de dreiging via de brief van de gemeente. In een toelichting geeft één ouder aan door de NOS op de hoogte te zijn gesteld van de dreigingen. De NOS wilde een interview met een ouder afnemen.

De gemeente heeft drie brieven opgesteld die door de scholen onder de ouders zijn verspreid. Deze brieven zijn op maandag, woensdag en vrijdag verspreid. Ruim 40 procent van de ouders heeft alle drie de brieven ontvangen. 6,3 procent van de ouders heeft geen enkele brief ontvangen. Overigens hebben 47 respondenten deze vraag niet ingevuld. Enkele respondenten gaven aan niet meer te weten welke brieven zij hebben ontvangen omdat het inmiddels al enige maanden geleden is dat de scholen werden bedreigd. Ruim 43 procent van de ouders vindt een brief het juiste middel om hen te informeren over een dreiging. Een informatiebijeenkomst wordt door 35 procent van de ouders als het juiste middel gezien.

De school wordt gezien als de juiste organisatie om de ouders over de dreiging te informeren. Voor bijna 40 procent van de ouders was de school ook de meest waardevolle bron van informatie tijdens de dreiging. Bijna 30 procent van de ouders is van mening dat de gemeente/ burgemeester de ouders moet informeren over de dreiging. Voor 7 procent van de ouders was de gemeente de meest waardevolle bron tijdens de dreiging.

Figuur 11 Enquête ouders

De burgemeester was de afzender van de brief aan de ouders. Een brief met als afzender de burgemeester heeft een maatschappelijke impact. Het gebeurt immers zelden dat inwoners gericht een brief krijgen van de burgemeester met als doel hen ergens acuut over te informeren. Het middel van de brief wordt door de afzender dan ook een bijzonder middel. De keuze voor een brief met de burgemeester en niet de schooldirecteur als afzender, is bewust gemaakt (zo hebben wij van respondenten begrepen). Wanneer wordt gekozen voor een dergelijk uitzonderlijk middel, valt te verwachten dat mensen de brief serieus nemen en verwachten van de burgemeester dat zij meer informatie krijgen en dat een handelingsperspectief wordt geboden. Dat een brief met deze afzender angst en onrust veroorzaakt onder de ouders is voorspelbaar. Mensen zullen naar verwachting bellen met vragen en geïnformeerd willen worden op regelmatige tijden. Het is dan ook nodig om de voorlichtingscapaciteit te vergroten en aandacht te besteden aan zowel de organisatie van de crisiscommunicatie als aan de communicatiestrategie.

'Er werd gezegd dat wij (ouders) ons geen zorgen hoefden te maken, per brief door de burgemeester. Terwijl de hoeveelheid politie (auto, motor, honden) de eerste dagen enorm was. Daardoor kregen wij het het gevoel dat er meer speelde dan werd verteld. Dus: onrust.'

Figuur 12 Toelichting ouder

In de media en in de commissie Algemene Zaken is kritiek geuit op de wijze waarop de brief van de gemeente op maandag is verspreid: zonder envelop. Zo konden de kinderen zelf lezen dat scholen in Weesp werden bedreigd. De burgemeester legt in de commissie AZ uit dat de gemeente zelf niet beschikt over een enveloppenmachine en dat er onvoldoende tijd was om alle brieven in enveloppen te stoppen. Het punt van kritiek is, ongeacht de redenen hierachter, terecht. De brief had tot doel de ouders voor te lichten en gerust te stellen over de genomen

⁸⁶ Van diegenen die de COT enquête hebben ingevuld. Dit geldt voor alle percentages die worden genoemd in dit hoofdstuk.

maatregelen. Dan is het onverstandig om de kinderen een brief zonder envelop mee te geven. Het ontkracht eigenlijk de boodschap van de brief, namelijk dat de zorg voor de kinderen de gemeente aan het hart gaat.

De ouders geven aan dat de informatie van de gemeente begrijpelijk was en voor hun relevant. De meningen waren erg verdeeld (maar voornamelijk neutraal) over de duidelijkheid van de informatie, de toekomstige informatie en waar heen te gaan met vragen. De informatie hielp niet in het wegnemen van onrustgevoelens of met het antwoord geven op vragen. De gegeven informatie werd niet als volledig beschouwd. Terwijl ruim 25 procent het erover eens is dat de gemeente een 7 verdient voor de informatievoorziening, vindt het merendeel (62,1 procent) dat dit cijfer lager ligt. Het uiteindelijke gemiddelde cijfer voor de gemeente is dan ook een 5,3.

‘Heel begrijpelijk dat de gemeente niet alles kon vertellen. Wel wil je als ouder zelf kunnen inschatten aan welk risico je je kind blootstelt. Wellicht iets meer communicatie/uitleg, maar al met al prima!’

‘Voor mij is het belangrijk volledig geïnformeerd te worden. Ik beoordeel liever zelf of het veilig is de kinderen naar school te brengen dan dat de gemeente dat doet.’

‘Door gebrekkige informatie werd het één groot spannend verhaal wat steeds meer zijn eigen leven ging leiden.’

Figuur 13 Enquête en toelichting ouders

Beoordeling brieven

Verschillende respondenten hadden terechte kritiek op de inhoud en toon van de brieven. De eerste brief is onder hoge tijdsdruk tot stand gekomen. Daarbij is weinig rekening gehouden met de manier waarop de inhoud en toon zouden overkomen op de ontvanger. De serieuze maatregelen deden vermoeden dat er iets ernstigs aan de hand was. De boodschap dat niets kon worden vrijgegeven, deed vermoeden dat er veel was om te delen, wanneer de tijd daarvoor rijp was. Mede daarom gingen mensen op zoek naar meer informatie. De taal in de brief was formeel, de brief bevatte abstracte termen en was weinig concreet. De brieven gaven weinig prijs over de aard en inhoud van de dreiging, maar noemden wel duidelijk welke maatregelen werden getroffen. Bovendien ontbrak in de brief een handelingsperspectief voor de ouders: moesten zij hun kinderen thuis houden of juist op school? Waar konden zij terecht voor meer informatie? Het is verstandig om gedurende de beginfase van het onderzoek alleen die informatie te geven die voor de handelingsperspectieven van burgers noodzakelijk zijn – dus bijvoorbeeld om aan te geven of de mensen ergens wel of niet mogen komen of waar ze op moeten letten.⁸⁷

Achteraf kunnen we constateren dat de eerste brief het doel niet heeft bereikt; in plaats van het geruststellen van inwoners, bracht de brief meer onrust en onzekerheid. De gemeente heeft onvoldoende geprobeerd om een beeld te krijgen van de maatschappelijke vragen, zorgen en opinies. De communicatie met ouders heeft niet in alle opzichten de beoogde doelstellingen gerealiseerd: de ouders zijn geïnformeerd, maar te beperkt en het is niet gelukt om de ontstane onrust weg te nemen. De ontvangers van de informatie zijn niet voorop gesteld in de communicatie en er is onvoldoende ingesprongen op de informatiebehoefte van ouders.

Het zou beter zijn geweest om de scholen zelf afzender te laten zijn van de informatie. Op deze manier zouden meer de reguliere communicatiekanalen gebruikt zijn. Daarnaast hadden inhoud en taal van de brief meer afgestemd kunnen worden op de ontvangers, in plaats van de

⁸⁷ Rosenthal en Muller, 2009, Magazine Nationale Veiligheid en Crisisbeheersing april 2009.

afzenders. De ontvangers wilden vooral weten om wat voor type dreiging het ging en hoe serieus zij deze dreiging moesten nemen.

4.6 Persvoorlichting

Regie

In het spoedoverleg op maandag hebben politie, gemeente en vertegenwoordigers van de scholen en kinderdagverblijven afgesproken dat de gemeente de regie op de communicatie op zich zou nemen. Andere partijen zouden niet met de media spreken. De gemeente heeft zich op deze manier de communicatie toegeëigend en de regie daarin genomen. De gemeente had de scholen nodig om ouders te kunnen bereiken en had politie en OM nodig voor het kunnen verstrekken van relevante informatie.

Op maandagavond was de gemeente slecht bereikbaar voor de media en stond vooral de politie de media te woord. Op dinsdagochtend vanaf 06:00 uur werd wederom de afdeling voorlichting van de politie meermalen gebeld. De teneur in de media was op dinsdag negatief. Hierop besloot de politie regie te nemen op de voorlichting voor wat betreft het opsporingsonderzoek. Op dinsdag werd diffuser waar de regie op de communicatie lag. Er werd dus wel expliciet besloten dat de politie en OM zich actiever met de woordvoering bezig gingen houden. Er is echter niet besproken en afgestemd op welke wijze de voorlichting verder zou verlopen en wie welke rol zou vervullen.

De gemeente heeft zich gerealiseerd dat voorlichting meer is dan de media te woord staan. Publieksinformatie had de gewenste prioriteit: telefoontjes van bewoners kregen voorrang en er zijn gedurende de week drie brieven voor ouders opgesteld. De gemeente heeft echter de hoeveelheid werk die de communicatie van een dergelijke kwestie met zich meebrengt, onderschat. Wanneer veiligheidsmaatregelen zichtbaar zijn voor het publiek, zul je in de communicatie moeten opschalen. Mensen gaan op zoek naar informatie. De gemeente kon de hoeveelheid telefoontjes nauwelijks aan. Er werd geen publieksinformatienummer ingesteld. De mogelijkheden om extra capaciteit in te schakelen middels de voorlichterspool uit de regio of het Expertisecentrum Risico- en Crisiscommunicatie (ERC), werden niet benut. De gemeente was onvoldoende op deze taak voorbereid. Het draaiboek Voorlichting (één van de gemeentelijke deelprocessen in de crisisbeheersing) was bij de communicatieadviseurs onbekend. De gemeente had dan ook hulp moeten inroepen om de afdeling voorlichting te ondersteunen.

Zeven procent van de ouders heeft geprobeerd telefonisch contact op te nemen met de gemeente. Daarvan heeft tachtig procent de gemeente bereikt. Deze ouders hebben geen antwoord gekregen op hun vragen. Ouders hebben geen gebruik gemaakt van e-mail om de gemeente te bereiken.

Figuur 14 Enquête ouders

Beoordeling regie

De gemeente had organisatorische maatregelen moeten treffen om de regierol in de communicatie te kunnen waarmaken. Afstemming tussen OM, politie en scholen was noodzakelijk en het organiseren van een overleg tussen deze partners was geboden. Het nemen van regie betekent ook dat een contactpersoon aangesteld wordt voor de scholen, dat regelmatig aan de scholen gevraagd wordt hoe het gaat, dat een persvoorlichter aangesteld wordt en dat een centraal informatiepunt wordt ingesteld. Ten aanzien van de regierol in de communicatie heeft de gemeente te weinig maatregelen getroffen.

Communicatiestrategie

Een met de betrokken partijen afgestemde strategie voor de wijze van de voorlichting en de woordvoering ontbrak. Vanuit de benadering van 'issue-management' richt de overheid zich op communicatie als sturingselement. Om dit te doen moet worden aangesloten bij de informatiebehoefte van de ontvangende partij.⁸⁸ In dit geval de ouders/ burgers van de gemeente. Communicatie die niet aansluit bij de wensen en opvattingen van de doelgroep is gedoemd te mislukken. 'Issue management' komt neer op het scannen van de omgeving op signalen dat een kwestie als belangrijk wordt ervaren en vervolgens het verdiepen in de kwestie, materiaal verzamelen, analyses uitvoeren en inzicht krijgen in de dynamiek, om daar vervolgens een strategie op uit te zetten.⁸⁹ Dit is een benadering van 'buiten naar binnen'.

In Weesp is dit niet gebeurd. Een scan van de omgeving is niet gemaakt. Zo werd geen mediawatching gedaan, of nog eens bij de scholen gepolst hoe het daar ging. Voor de belangrijkste contactpersonen, namelijk de schooldirecteuren, was de gemeente na maandag zeer lastig te bereiken. Hiermee werd ook weinig inzicht verkregen in de dynamiek waar de kwestie in terecht was gekomen. In het kanaliseren van de collectieve gemoederen is vooral nagedacht over de boodschap zoals deze gebracht kon worden (in termen van wat wel en niet gecommuniceerd mocht worden) en te weinig over hoe deze boodschap aan zou komen bij de ontvangers.

Het gebruik van Opsporing Verzocht als middel symboliseert het knelpunt tussen het belang van het dempen van de sociale onrust versus het belang van het opsporingsonderzoek. Voor het opsporingsonderzoek heeft het goed gewerkt. De reactie van veel ouders in de enquête is echter afwijzend; veel mensen vinden het een overdreven manier om deze jongens op nationale televisie te laten zien. Voorafgaand aan het uitzenden van Opsporing Verzocht hebben betrokken partijen niet besproken wat dit teweeg zou kunnen brengen in de gemeente. Ook is niet gesproken over mogelijke alternatieven (zoals het tonen van de beelden aan een wijkagent of jongerenwerker, daderprofielen aan mensen op straat tonen, via scholen verspreiden of op een website plaatsen). Het knelpunt van sociale onrust versus het opsporingsbelang is in de betreffende week vanuit communicatieoogpunt niet expliciet besproken, terwijl dit een belangrijk onderwerp was. Een communicatiestrategie had een dergelijk knelpunt kunnen voorkomen. Belangrijke afwegingen die je hierin maakt, zijn: afzenderschap, timing, toon, informatiekanaal keuze, handelingsspectief. Over deze aspecten, die uiteindelijk met name bijdragen aan de wijze waarop de gemeente communicatie inzet als beleidsmiddel, is niet nagedacht.

Beoordeling communicatiestrategie

Binnen de gemeente is onvoldoende aandacht geweest voor de wijze waarop de persvoorlichting werd georganiseerd. De media zijn door de gemeente nog te veel benaderd als de 'vijand' in plaats van een speler in het crisisnetwerk. De communicatie gebeurde niet vanuit een strategie, maar vanuit een reactie op wat zich voordeed (reactief in plaats van proactief). De wijze waarop de media te woord werden gestaan was niet besproken. Alle teamleden uit het team Bestuurszaken stonden de media te woord zonder dat een duidelijke en precieze boodschap was afgesproken. Een artikel in de Telegraaf was duidelijk een gevolg van de gebrekkige strategie. Het artikel zette de media en bevolking extra op scherp. Indirect was namelijk de boodschap aan de ouders namelijk dat zij geen recht hadden op informatie.

⁸⁸ Nederlands Genootschap voor Burgemeesters. Als het op communiceren aankomt, pagina 19.

⁸⁹ Van Ginneken, hoofdstuk 8.

De rol van de media

'De constante benadering van pers en media voelde bedreigender dan de hele situatie op school!'

'Media-aandacht bij school maakte de kinderen onrustig, die hadden niets door totdat er ineens een grote camera stond 's ochtends. Dat vond ik jammer.'

'De media hadden niet met auto's bij de scholen mogen komen. Dit zaait veel onrust bij de kinderen.'

Figuur 15 Toelichting ouders

Verschillende respondenten en ook ouders geven aan dat zij de massale aanwezigheid van de media als intimiderend hebben ervaren. Journalisten zijn schoolpleinen opgelopen en zijn scholen ingegaan. Op schoolpleinen hebben schermutselingen plaatsgevonden tussen journalisten en ouders. Journalisten hebben ongevraagd kinderen gefilmd op schoolpleinen, hebben kinderen geïnterviewd en hebben leerkrachten hinderlijk achterna gelopen.

De bedreigingen waren nieuws zijn journalisten verslag moesten doen van de gebeurtenissen. Sommige journalisten hebben echter onvoldoende rekening gehouden met de gevolgen die hun massale aanwezigheid zou kunnen hebben op betrokkenen. Ouders melden dat hun aanwezigheid zorgde voor onrust en angst bij de kinderen. Bovendien voedde de aanwezigheid het beeld dat er veel meer aan de hand was dan de autoriteiten wilden vertellen.

De bedreigingen in Weesp hebben ook de aandacht getrokken van actualiteitenprogramma's als Eénvandaag⁹⁰, NOVA en Pauw & Witteman. In NOVA en Pauw & Witteman hebben de moeders hun verontwaardiging en kwaadheid geuit over de wijze waarop hun zonen zijn behandeld en over het feit dat de brieven schrijver anders is behandeld. De berichtgeving is onderdeel van het maatschappelijk proces. In de keuze van de items bepalen journalisten wat het nieuws gaat bepalen.⁹¹ Het is de verantwoordelijkheid van de journalisten om af te wegen of hun aandacht voor een casus nog proportioneel is. Overwegingen die daarin mee kunnen spelen zijn (in deze casus) het belang van de ouders om hun kind en zichzelf te verdedigen en het belang van de inwoners van Weesp om informatie te krijgen. Maar ook de wetenschap dat het OM geen inhoudelijke uitspraken zal doen over het verloop van individuele strafzaken en daarmee één kant van de casus niet in de openbaarheid zal worden besproken, kan meespelen in de keuze een item wel of niet te brengen.⁹²

4.7 Nafase

In de nafase van een incident kunnen zich ontwikkelingen voordoen die noodzaken tot acties van politie, gemeente of OM. Ook eerder ingezette acties of gebeurtenissen die zich hebben voorgedaan kunnen impact hebben in de dagen, weken of maanden nadat een incident heeft plaatsgevonden. De gemeente heeft geen activiteiten voorbereid voor de nafase. Toen de daders waren gepakt, was de zaak voor de gemeente afgerond. Wel heeft de gemeente opdracht gegeven voor deze evaluatie van de gebeurtenissen rondom de dreiging in Weesp zodat lessen geleerd worden.

Uit de enquêtes en enkele interviews blijkt dat de zaak nog niet voor iedereen afgerond is. Ouders geven in de ruimte die is geboden voor aanvullende opmerkingen commentaar op verschillende thema's. Sommige ouders zijn verontwaardigd over de wijze waarop de twee bellers zijn behandeld. Waarom zijn de beelden op Opsporing Verzocht uitgezonden en niet

⁹⁰ Bron: http://www.eenvandaag.nl/criminaliteit/34446/verdachte_scholieren_weesp_onder_huisarrest.

⁹¹ Vasterman, P. (2004). Mediahype. Amsterdam: Aksant.

⁹² Johannink, R. en Jong, W. (2008). Daar kan ik geen mededeling over doen. Rollen van het OM in de crisisbeheersing. Openbaar Ministerie.

eerst aan een wijkagent of schooldirecteuren getoond? En waarom hebben deze jongens zo lang vastgezeten?

Veel ouders geven aan graag te willen weten hoe de zaak van de dreigbrief is afgehandeld. Zij weten dat het gaat om een man en ze weten dat hij al snel is vrijgelaten. Voor sommige ouders is dit onbevredigend. Vormt de man echt geen gevaar?

'Wij vonden het gebruik van Opsporing Verzocht erg onnodig. Als je zulke duidelijke beelden hebt van deze jongens was dan eerst langs alle scholen in Weesp gegaan. Dan was de uitzending met grote gevolgen voor die jongens nooit nodig geweest.'

'Het is belachelijk dat deze jongens zo'n mediahype hebben kunnen creëren. Hierdoor moesten zij dagen in de cel blijven terwijl de volwassen man (die zichzelf aangeeft) gewoon op vrije voeten mag blijven.'

'(...)Uiteindelijk is het allemaal te veel opgeblazen waardoor de daders onevenredig en in het nieuws waren en gestraft/behandeld werden.'

Figuur 16 Toelichting ouders

'De situatie rond de "verwarde man" is nooit opgehelderd. Deze is naar huis gestuurd zonder duidelijke nadere verklaring. Terwijl de 2 jongens direct werden vastgezet.'

'Over het dreigtelefoontje van de jongens en de straf die hierop volgt is voldoende bekend. Over de man van de dreigbrief echter niet. Dit geeft nog steeds onrust. Wat waren de beweegredenen van deze man en is deze dreiging nu ook weg?'

'Hoe gaat het nu verder met de bedreiger van De Terp want daar hoor je namelijk niets meer van! Zeer verontrustend!'

'De twee jongens zijn nog vaak in het nieuws geweest. De brieven schrijver is echter in de anonimiteit verdwenen, Over zijn motivatie e.d. ben ik nog in het ongewisse.'

Figuur 17 Toelichting ouders

Het is van belang om recht te doen aan deze vragen van ouders. Tegelijk is het van belang om de privacy van de drie daders niet onnodig en verder te schaden.

De jongens

Er is veel publiciteit geweest over het vasthouden van de jongens. Bij sommigen bestaat het beeld dat de jongens twee weken in detentie hebben gezeten. Dit beeld moet enigszins genuanceerd worden. Het beeld dat de twee jongens twee weken in jeugddetentie hebben gezeten is onjuist. Na het weekend zijn zij onder huisarrest geplaatst. De twee weken voorlopige hechtenis hebben zij dus grotendeels thuis doorgebracht. Het OM geeft aan dat de jongens langer zijn vastgehouden omdat gericht is gezocht naar oplossingen voor de (opvoedings)problemen van deze twee jongens. Het gaat niet om een kwajongensstreek van twee normaal opgroeiende kinderen. De jongens hebben hun beperkingen. Het jeugdstrafrecht is niet alleen gericht op vergelding maar ook gericht op pedagogische aspecten. Die specifieke omstandigheden hebben meegespeeld in het langer vasthouden van beide jongens.

Brieven-schrijver

Verschillende ouders hebben in de enquête aangegeven dat zij opheldering willen over de afhandeling van de zaak van de brieven-schrijver. Ook enkele respondenten geven aan dat zij willen weten of de dreiging nu echt weg is en of de man gevaarlijk is. Na het incident heeft de medezeggenschapsraad van De Terp een brief gestuurd naar de burgemeester waarin zij ook vraagt om opheldering op enkele punten. De medezeggenschapsraad deelt mee dat de gevoelens van onrust nog niet zijn weggenomen. In zijn antwoord op deze brief geeft de burgemeester aan hier geen mededelingen over te kunnen doen en verwijst hij naar het OM.

De dreigbrief is door een verwarde 54-jarige man uit Weesp bezorgd bij Basisschool De Terp. De man heeft zichzelf gemeld bij het politiebureau en is daar verhoord. Hij heeft geen antecedenten/ strafblad. Aan de vrijlating van deze man heeft de rechter-commissaris een aantal voorwaarden verbonden. De man is tijdelijk van huisadres veranderd en moet meewerken aan een psychologisch onderzoek. De man heeft daarin toegestemd.

5 Conclusies en lessen

5.1 Conclusies

Op basis van de analyse in het vorige hoofdstuk komen wij tot de volgende conclusies:

1. De burgemeester, het Openbaar Ministerie en de politie hebben, ieder vanuit de eigen verantwoordelijkheid, de dreigingen terecht serieus genomen.

- De in de dreigingen genoemde gebeurtenissen waren voorstelbaar.
- De recente ervaringen met het drama in Dendermonde versterkte de urgentie van de bedreigingen.
- De waarschijnlijkheid beoordelen wij als gemiddeld tot hoog.
- De mogelijke ernst was 'ernstig' gelet op de dreiging met geweld en de verwijzingen naar 'seriemoordenaar' en 'erger dan Dendermonde'.
- De politie, de burgemeester en het OM hebben de dreiging direct serieus genomen en relatief snel eerste maatregelen uitgevoerd.
- De meeste ouders die een vragenlijst van het COT hebben ingevuld geven aan dat zij vinden dat de dreiging terecht serieus is genomen. Ook vonden de meeste ouders de maatregelen duidelijk.

2. In Nederland wordt geen onderscheid gemaakt in bevoegdheden, taken en verantwoordelijkheden tussen grote en kleine gemeenten. Het is voor een gemeente met de grootte van Weesp niet mogelijk om de dynamiek van een dreiging en de maatschappelijke onrust, die daardoor ontstaat, zelfstandig te beheersen. Wel mag bij een dreiging van de gemeente verwacht worden dat:

- de gemeente de lokale gezagsdriehoek bijeen roept;
- de gemeente de eigen interne crisisorganisatie op orde heeft;
- de gemeente weet wanneer zij moet opschalen en bij welke organisatie(s) expertise en capaciteit (bijvoorbeeld op het gebied van communicatie) kan worden verkregen.

- Aan de samenwerking tussen gemeente, politie en OM is onvoldoende vorm en inhoud gegeven. De lokale gezagsdriehoek had het gremium moeten zijn waarbinnen de bedreigingen werden beoordeeld en waarin besloten werd tot het treffen van maatregelen.
- De afhandeling van een serieuze dreiging vraagt om een organisatorische opschaling. Afstemming tussen partijen en het genereren van extra capaciteit voor de uitvoering van bepaalde processen (zoals voorlichting) zijn noodzakelijk. Dit is onvoldoende gebeurd.
- De gemeentelijke organisatie was onvoldoende toegerust op het omgaan met de ontstane onrust. Er is geen gemeentelijk crisisteam gevormd en er was onduidelijkheid over de taken en rollen van de gemeentelijke ambtenaren. De afstand tussen burgemeester en de deskundige adviseurs in de eigen organisatie was te groot. De burgemeester heeft zich beperkt laten adviseren en ambtelijk lukte het niet om de adviezen voldoende voor het voetlicht te brengen.
- Er is te beperkt nagedacht over mogelijke scenario's en de maatregelen die in die scenario's aan de orde kunnen zijn. In de bedreigingen is niet aangegeven *wat* er mogelijk zou gaan gebeuren. Er zijn geen afspraken gemaakt over wat te doen als de dreiging onverhoopt werkelijkheid zou worden.

3. Het is de gemeente onvoldoende gelukt om de regie te krijgen en te houden op de afhandeling van het incident en op de voorlichting.

- De samenwerking met de scholen is actief gezocht maar bleef te vrijblijvend en te ad-hoc. Na het eerste overleg is er geen structureel contact meer geweest tussen de gemeente en scholen.
- Er was geen vast contactpersoon voor de vertegenwoordigers van de scholen.

- Scholen zijn niet alle afspraken nagekomen en de gemeente heeft hierop niet gehandeld.
- Aan de media zijn diverse keren beloften gedaan die de gemeente niet heeft waargemaakt (persmomenten en persberichten).
- De regie op de woordvoering is, zonder hierover helder extern te communiceren, verschoven naar politie en OM.

4. Er is niet geanticipeerd op relevante ontwikkelingen in de nafase.

- Het is van belang om tijdens de acute fase een inschatting te maken van de benodigde activiteiten in de nafase en van de hierbij betrokken partijen. Dat is niet gebeurd. Activiteiten waar in de nafase aandacht aan besteed had moeten worden zijn onder andere:
 - Afsluitingsoverleg met scholen, de betrokken crisisbeheersingspartners en de interne gemeentelijke organisatie;
 - Het beantwoorden van nog openstaande vragen van ouders over de dreiging;
 - De terugkeer van de jongens naar school.

5.2 Lessen

Betrokken functionarissen hebben in veel gevallen voor zichzelf reeds lessen benoemd. Wij komen tot de volgende lessen:

1. Maak afspraken over de wijze waarop de gemeente intern omgaat met incidenten/ crises die vragen om extra capaciteit van de gemeentelijke organisatie.

- Zorg ervoor dat de gemeentelijke functionarissen, die betrokken zijn bij de crisisbeheersing, een heldere taak- en rolomschrijving hebben en deze ook kennen. Zij moeten onder meer op de hoogte zijn van de inhoud van de crisisplanvorming en weten voor welke activiteiten zij hulp kunnen inroepen van de veiligheidsregio en/of het Nationaal CrisisCentrum (NCC).
- Zorg ervoor de gemeentelijke functionarissen, ook wanneer niet volgens de GRIP-structuur wordt opgeschaald, weten welke taak en rol zij hebben wanneer de situatie vraagt om een gemeentelijke crisisorganisatie.
- Werk regionaal samen aan het voorbereid zijn op maatschappelijke onrust.

2. Weet welke hoofdstappen moeten worden genomen bij een dreiging.

- Behandel een dreiging als een op zichzelf staand incident. De effecten van een dreiging maken opschaling noodzakelijk.
- Maak gebruik van het Stelsel Bewaken en Beveiligen. Laat een dreigingsanalyse en een veiligheidsadvies opstellen. Vraag ook om uitwerking van verschillende scenario's. Zorg ervoor dat relevante betrokkenen de taak en rol van de CCB-er tijdens dreigingen kennen.
- Roep de lokale gezagsdriehoek bijeen tijdens een dreiging.
 - De burgemeester, de politie en het OM hebben tot taak te komen tot een gezamenlijk beeld van de situatie en het periodiek opnieuw vaststellen van het beeld.
 - De driehoek⁹³ beoordeelt de situatie en weegt belangen af.
 - De driehoek stelt verschillende scenario's op voor het verloop van de dreiging (het scenario dat de bedreiging een 'grap' is, de effectuering van de dreiging, de effectuering van de dreiging op andere wijze dan is aangekondigd).

⁹³ Met 'de driehoek' bedoelen wij de drie partners in de driehoek en hun eigenstandige verantwoordelijkheden en bevoegdheden.

- De driehoek besluit welke maatregelen worden genomen.
- De driehoek bepaalt de mediastrategie en de taakverdeling tussen verschillende partijen.
- De driehoek bepaalt een voorlichtingsstrategie voor de burgers.

3. Een dreiging is een gebeurtenis met mogelijk nationale impact waar veel media op af komen. Tegelijk is sprake van een lokale dynamiek, die specifiek is voor die gemeente. In een situatie zoals die in Weesp heeft de gemeente te maken met de lokale dynamiek en tegelijkertijd de landelijke aandacht. Bovendien is de gemeente niet de partij die mag bepalen welke informatie naar buiten mag worden gebracht. Het is dan ook aan te raden om je als gemeente strategisch te beraden op de positie die vanuit de communicatie wordt ingenomen.

- Denk vanuit het perspectief van de burger bij communicatie met de burger. De kenmerken van de lokale situatie spelen een rol bij de keuze voor: afzender, timing, toon, informatiekanaal en het bieden van handelperspectief.
- Gebruik de media om burgers te informeren over dreiging.
- Stem met het OM af over de communicatiestrategie en de manier waarop wordt gecommuniceerd.
- Zet mediawatching in om te weten wat er speelt onder de burgers.
- Schakel versterking in wanneer de landelijke media zich op de gemeente stort. Daar is immers niet iedere gemeente op toegerust en versterking is voorhanden.

Bijlage 1 Bronnen

Documenten

- College Procureurs-Generaal, Aanwijzing beveiliging van personen, objecten en diensten (2008A020), vastgesteld op 13 oktober 2008, http://www.om.nl/algemene_onderdelen/uitgebreid_zoeken/@151380/aanwijzing/
- Handboek Crisisorganisatie Openbaar Ministerie.
- Handreiking crisiscommunicatie NCC
- Verslag van de openbare vergadering van de commissie AZ op woensdag 11 februari 2009, Gemeente Weesp.
- Ministerie van BZK, Nota nieuw stelsel bewaken en beveiligen, 20 juni 2003.
- Uitspraak van de rechter in de zaak tegen de twee jonge verdachten op 5 juni 2009,
- Draaiboek Gemeentelijk Coördinatie Centrum (proces 26),
- <http://www.vrgooienvechtstreek.nl/up/gemeente/gripv.pdf>
- 9 februari 2009, Verslag bijeenkomst in het kader van een dreiging op scholen in Weesp, 12.15 uur.
- Notitieblaadje gemeente Weesp.
- Veiligheidsregio Gooi- en Vechtstreek, Draaiboek Voorlichting (proces 17), Regionaal Versie 1.3 d.d. 25-07-2008.
- Veiligheidsregio Gooi- en Vechtstreek, GRIP procedure Gooi- en vechtstreek, via: <http://www.vrgooienvechtstreek.nl/up/gemeente/gripv.pdf>.
- Muller, E. en Rosenthal, U. (2009). Het zekere voor het onzekere. *Magazine nationale veiligheid en crisisbeheersing*, april 2009, pp 24 – 25.

Literatuur

- Beunders, H.J.G. en E.R. Muller, 'Het Openbaar ministerie en de media', in: Muller, E.R. en C.P.M. Cleiren (2007), *Rechterlijke macht. Studies over rechtspraak en rechtshandhaving*, Kluwer, Deventer.
- Bos, J. G. H. en Jong, W. (2009). Crisiscommunicatie. Hoofdstuk 16 in: Muller, E.R., Rosenthal, U., Helsloot, I. en van Dijkman, E.R.G., *Crisis. Studies over crisis en crisisbeheersing*. Deventer: Kluwer.
- Brainich von Brainich Felth, 29. Politiewet 1993, in: Muller, E.R. en de Roos, Th. (2006), *Tekst & Commentaar Openbare orde en veiligheid*.
- Coleman, L. (2004). *The Copycat Effect. How the media and popular culture trigger the mayhem in tomorrow's headlines*. Paraview Pocket Books.
- Drayer, J.M.H. en Suyver, J.J.H. (2000), *Politie in de rechtsorde*, W.E.J. Tjeenk Willink Zwolle.
- Van Ginneken, J. (2000), *Schokgolf. Omgaan met opiniedynamiek*. Amsterdam, Uitgeverij Boom.
- Gould, M., Jamieson, P., and Rover, D. (2003). Media contagion and suicide among the young. *American Behavioral Scientist*, vol 46, no. 9, 1269 – 1284.
- Goethe, J.W. (1774). *Die Leiden des jungen Werthers*.
- Johannink, R. en Jong, W. (2008). Daar kan ik geen mededeling over doen. Rollen van het OM in de crisisbeheersing. Openbaar Ministerie.
- Jong, W., Regtvoort, F., en Siepel, H. (2009). *Als het op communiceren aankomt. Crisiscommunicatie voor (loco-)burgemeesters*. Den Haag, Nederlands Genootschap voor Burgemeesters.
- Muller, E.R. (e.a.) (2008), *Bestuur, recht en veiligheid*, Boom Juridische Uitgevers, Den Haag, p. 40.

- Philips, D.P. (1974), The influence of suggestion on suicide: Substantive and theoretical implications of the Werther effect. *American Sociological Review*, 39, 340 – 354.
- Rosenthal, U. (1984), Rampen, Rellen, Gijzelingen: Crisisbesluitvorming in Nederland, De Bataafsche Leeuw, Amsterdam/ Diemen.
- Rosenthal, U. (e.a.) (2001), *Crisis. Oorzaken, gevolgen, kansen*, Kluwer, Alphen aan den Rijn, p. 12-13.

Persberichten

- 9 februari 2009, Persbericht gemeente Weesp
- 10 februari 2009, Persbericht Politie Gooi- en Vechtstreek, dreigingen Weesp.
- 11 februari 2009, Persbericht gemeente Weesp,
- 11 februari 2009, Persbericht Politie Gooi- en Vechtstreek, verdachten dreigingen Weesp.
- 13 februari 2009, Persbericht Politie Gooi- en Vechtstreek, Jongens bekennen dreigtelefoontje; man aangehouden in verband met dreigbrief.

E-mails en brieven

- Brief van 9 februari 2009 van de burgemeester aan de ouders/verzorgers, kenmerk MI06/2009.
- E-mail van 9 februari 2009 van de gemeente Weesp aan de scholen/ kinderopvangorganisaties.
- Brief van 9 februari 2009 van de burgemeester aan de ouders/verzorgers, kenmerk MI06/2009.
- E-mail van 10 februari 2009 van het bestuurssecretariaat aan verschillende scholen.
- E-mail van 10 februari 2009 van communicatieadviseur aan de teamleider Bestuurszaken.
- E-mail van 10 februari 2009 van Obs Cornelis Jetses aan de ouders.
- Extra Nieuwsbrief van 10 februari 2009, Basisschool De Terp.
- E-mail van 11 februari 2009 van De Leugen Regeert aan de beleidsmedewerker communicatie.
- Brief van 11 februari 2009 van de burgemeester aan de ouders/ verzorgers.
- Brief van 13 februari 2009 van de burgemeester aan de ouders/ verzorgers.
- Brief van 20 februari 2009 van RTV Noord-Holland aan de burgemeester van Weesp, Calamiteitenfunctie RTVNH.
- Brief van 24 maart 2009 van de Medezeggenschapsraad basisschool De Terp aan de burgemeester van Weesp.
- Brief van 6 april 2009 van de burgemeester van Weesp aan de Medezeggenschapsraad Basisschool de Terp.

Mediabberichten

- 10 februari 2009, Jongens pleegden dreigtelefoontje Weesp, www.nu.nl.
- 11 februari 2009, Drie verdachten bedreigingen Weesp aangehouden, www.nu.nl.
- 12 februari 2009, Verdachten bedreigingen Weesp bekennen niet, www.nu.nl.
- 13 februari 2009, Dreiging scholen Weesp weg, www.telgraaf.nl.
- 13 februari 2009, Jongens bekennen dreigtelefoontje Weesp, www.nu.nl.
- 13 februari 2009, Advocaat dreigtieners Weesp woest. www.depers.nl.
- 13 februari 2009, Jongens bekennen dreigtelefoontje Weesp, www.nu.nl.
- 13 februari 2009, Jonge verdachten Weesp blijven vastzitten, www.nu.nl.
- 15 februari 2009, Advocaten willen verdachten Weesp uit voorarrest, www.nu.nl.
- 16 februari 2009, Tieners bedreigingen Weesp dinsdag vrij, www.nu.nl.
- 23 februari 2009, Huisarrest verdachten Weesp wordt opgeheven, www.nu.nl.
- 20 februari 2009, Dader Weesp betuigt spijt, www.nu.nl.
- Telegraaf, 14 maart 2009

- 22 maart 2007, Steekpartijen op middelbare scholen. www.nu.nl
- http://www.telegraaf.nl/binnenland/3218398/___Snel_duidelijkheid_bedreiging___html.

Websites

- www.weesp.nl.
- http://almanak.overheid.nl/33836/Gemeente_Weesp/.
- http://www.telegraaf.nl/binnenland/3220141/___Woede_in_Weesp_groeit___html?p=2,1.
- [http://pauwenwitteman.vara.nl/Archief-detail.113.0.html?&tx_ttnews\[pS\]=1233442800&tx_ttnews\[pL\]=2419199&tx_ttnews\[arc\]=1&tx_ttnews\[pointer\]=1&tx_ttnews\[tt_news\]=4648&tx_ttnews\[backPid\]=111&cHash=6085e12692](http://pauwenwitteman.vara.nl/Archief-detail.113.0.html?&tx_ttnews[pS]=1233442800&tx_ttnews[pL]=2419199&tx_ttnews[arc]=1&tx_ttnews[pointer]=1&tx_ttnews[tt_news]=4648&tx_ttnews[backPid]=111&cHash=6085e12692).
- http://www.novatv.nl/page/detail/uitzendingen/6714/Weesp_procent3A+procent27Dit+is+geen+kwajongensstreek+meer+procent27.
- <http://www.nos.nl/jeugdjournaal/artikelen/2009/2/21/spijtvandreigtelefoontjeweesp.html>.
- <http://www.novatv.nl/page/detail/uitzendingen/6738/Melvin+spreekt+over+gebeurtenissen+in+Weesp>.
- http://www.telegraaf.nl/binnenland/3216750/___Scholen_Weesp_op_slot___html.
- http://headlines.nos.nl/forum.php/list_messages/14158.
- <http://www.binnenlandsbestuur.nl/nieuws/2009/02/'weesp-had-beter-moeten-informereren'.107749.lynkx>.
- http://almanak.overheid.nl/33836/Gemeente_Weesp/.

Bijlage 2 Respondenten

- Mw. S. Aupers, hoofd Communicatie, politie Gooi- en Vechtstreek
- Mw. M. Bienfait-van Kampen, officier van Justitie, OM, Arrondissementsparket Amsterdam
- Dhr. P. Blonk, directeur, Casparuscollege
- Mw. M. van Buren, medewerker centrale receptie, Weesp
- Dhr. H. Cigri, beleidsmedewerker openbare orde en veiligheid / ambtenaar rampenbestrijding, Weesp
- Mw. Groenendaal, waarnemend directeur, basisscholen De Triangel en de Hobbedob
- Mw. O. Hoff, Hoofd Bedrijfsvoering/ plv. districtschef Noord / Zuid, politie Gooi- en Vechtstreek,
- Dhr. B. Horseling, burgemeester, Weesp
- Mw. C. Jonges, beleidsmedewerker communicatie, Weesp
- Mw. N. Knoop, wijkteamchef Weesp, politie Gooi- en Vechtstreek
- Dhr. R. Pontman, directeur, basisschool de Jozefschool
- Dhr. R. de Reus, teamleider Bestuurszaken, Weesp
- Dhr. C. Rootjes, gemeentesecretaris, Weesp
- Dhr. F. van Straelen, fgd. HOvJ, OM, Arrondissementsparket Amsterdam
- Dhr. W. van Vemde, Korpschef, Politie Gooi- en Vechtsreek
- Mw. A. Ventevogel, beleidsmedewerker communicatie, Weesp
- Mw. W. Verweij, directeur, kinderopvang De Boerderij en De Bergertjes
- Dhr. T. Vos, medewerker centrale receptie, Weesp
- Dhr. S. Zwaan, directeur, basisschool De Terp

Bijlage 3 Enquête

Enquête bedreiging van scholen gemeente Weesp

Geachte heer / mevrouw,

Op maandag 9 februari 2009 werden de inwoners van Weesp geconfronteerd met een vervelende gebeurtenis. Eén basisschool in Weesp ontving een dreigbrief. Tegelijkertijd kreeg de politie een telefonische dreig melding binnen, gericht tegen een andere basisschool in Weesp. Deze situatie heeft voor veel onrust gezorgd onder leerlingen, ouders/verzorgers en scholen.

Het college van Burgemeester en Wethouders heeft het COT Instituut voor Veiligheids- en Crisismanagement (COT) opdracht gegeven te evalueren of op de juiste wijze is omgegaan met deze situatie. Het COT heeft ook opdracht gekregen om aanbevelingen te doen voor de toekomst.

De communicatie met u als ouder/verzorger vormt een onderdeel van het onderzoek. Het COT heeft hiervoor een vragenlijst opgesteld. De vragen richten zich op:

- de informatievoorziening over de dreiging
- de beleving van de dreiging

Wij stellen het zeer op prijs als u bereid bent de bijgevoegde vragenlijst in te vullen. De vragenlijst bestaat uit 14 vragen.

De ingevulde vragenlijst (één per huishouden) kunt u in een bijgeleverde envelop voor 12 juni weer bij de school van uw kind(eren) inleveren. De leerkrachten zullen deze verzamelen en overhandigen aan het COT.

De door u verschaft informatie wordt vertrouwelijk behandeld en uitsluitend gebruikt ten behoeve van het onderzoek. De resultaten worden opgenomen in de evaluatie van de gebeurtenissen rondom de dreiging in Weesp.

Voor eventuele vragen kunt u terecht bij Rose Dammen, onderzoeker-adviseur bij het COT, via r.dammen@cot.nl.

Wij danken u voor uw medewerking.

Met vriendelijke groet,

Rose Dammen
Nienke Hendriks van de Weem

COT Instituut
voor Veiligheids- en Crisismanagement

Enquêteformulier

ALGEMENE GEGEVENS

Bent u inwoner van de gemeente Weesp? Ja / Nee

Op welke school/ scholen zit(ten) uw kind(eren)? _____

INFORMATIEVOORZIENING OVER DE DREIGING

1. Door wie bent u voor het eerst op de hoogte gebracht van de dreigingen?

Kruis aan wat van toepassing is

School / leerkrachten

Via de brief van de gemeente, die is uitgedeeld op de school

Gemeente

Buren of vrienden

Collega's op het werk

Kinderen

Internet

Media (kranten, radio, televisie)

Anders, namelijk _____

2. Wat was voor u de meest waardevolle bron voor informatie over de dreiging?

Kruis aan wat van toepassing is

Internet, namelijk de volgende websites: _____

School

Gemeente

Media

Anders, namelijk _____

3. Wie was volgens u de juiste persoon of organisatie om u over de dreiging te informeren?

Kruis aan wat van toepassing is

De gemeente/burgemeester

De school/directeur van de school / klassendocent van de school

De politie

Het Openbaar Ministerie/Justitie

Anders, namelijk: _____

4. Wat is volgens u het juiste middel om u over een dergelijke dreiging te informeren?

Kruis aan wat van toepassing is

Het is niet nodig om mij te informeren over een dreiging

Brief

Informatiebijeenkomst

Persbericht/ persconferentie

Anders, namelijk _____

5. Welke brieven van de gemeente Weesp ten aanzien van de dreiging op de scholen in Weesp heeft u ontvangen?

Kruis aan wat van toepassing is

- Geen brief, ga verder met vraag 7
- Brief van maandag 9 februari
- Brief van woensdag 11 februari
- Brief van vrijdag 13 februari

6. Hoe oordeelt u over de informatie in de brieven van de gemeente? Zet een kruis bij het getal (1 tot 5) dat van toepassing is.

	1	2	3	4	5	
De informatie was duidelijk						De informatie was onduidelijk
De tekst gaf duidelijk weer bij wie ik moest zijn bij vragen						De tekst gaf niet duidelijk weer bij wie ik moest zijn bij vragen
De informatie nam onrustgevoelens weg						De informatie verhoogde onrustgevoelens
De informatie was volledig						De informatie was onvolledig
De informatie gaf antwoord op mijn vragen						De informatie gaf geen antwoord op mijn vragen
De informatie was begrijpelijk						De informatie was onbegrijpelijk
De informatie was voor mij relevant						De informatie was voor mij niet relevant
De eerste brief maakte duidelijk hoe en wanneer ik verder geïnformeerd zou worden						De eerste brief maakte niet duidelijk hoe en wanneer ik verder geïnformeerd zou worden

7. Heeft u de gemeente per telefoon proberen te bereiken over de kwestie van de dreigingen? Ja Nee

Zo ja: was de gemeente bereikbaar?

Ja Nee

Zo ja: heeft u antwoord gekregen op uw vraag?

Ja Nee

8. Heeft u de gemeente per e-mail proberen te bereiken over de kwestie van de dreigingen?

Ja Nee

Zo ja: heeft u antwoord gekregen op uw vraag?

Ja Nee

9. Was het voor u duidelijk welke maatregelen werden getroffen om de veiligheid van uw kind(eren) te waarborgen?

- Zeer duidelijk
- Duidelijk
- Neutraal
- Onduidelijk
- Zeer onduidelijk

10. Welk cijfer tussen de 1 en de 10 geeft u de gemeente voor de informatievoorziening over de dreiging? Omcirkel het juiste antwoord:

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
---	---	---	---	---	---	---	---	---	----

BELEVING VAN DE DREIGING

11. Wat is uw mening over de volgende stelling:

Het is terecht dat de gemeente, politie en het Openbaar Ministerie de bedreiging serieus namen.

Kruis aan wat voor u van toepassing is

- Helemaal mee eens
- Mee eens
- Neutraal
- Niet mee eens
- Helemaal niet mee eens

12. Hoe ernstig was de situatie volgens u?

Kruis aan wat van toepassing is

- Helemaal niet ernstig
- Niet ernstig
- Neutraal
- Ernstig
- Zeer ernstig

Eventuele toelichting:

13. Wilt u in het onderstaande schema aangeven welke invloed de dreiging op u heeft gehad? Zet een kruis bij het getal (1 tot 5) dat van toepassing is:

	1	2	3	4	5	
Gespannen						Ontspannen
Angstig						Niet angstig
Rustig						Onrustig
Op m'n gemak						Ongemakkelijk

14. Heeft u nog aanvullende opmerkingen?

Eventuele opmerkingen:

Hartelijk dank voor uw medewerking!

U kunt dit formulier tot 12 juni – in een bijgeleverde envelop - Inleveren bij de school van uw kind(eren).